

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Företagsekonomiska Institutionen

Kandidatuppsats
Januari 2006

Konsekvenser av IFRS 3 för värderingen av goodwill

Handledare

Erling Green
Carl-Michael Unger

Författare

Eva Andersson	630421
Elisabeth Holmberg	801019
Per Malmgren	800706
Jonas Parkeman	830517

Förord

Vi vill tacka våra handledare Erling Green och Carl-Michael Unger för deras support och hjälpsamhet under arbetets gång. Vidare vill vi tacka våra respondenter som tagit sig tid till oss och deltagit i diskussionerna. Er information har varit till stor hjälp och varit byggstenen i vår uppsats. Utan denna hjälp och information hade uppsatsen inte blivit av.

Eva Andersson, Elisabeth Holmberg, Per Malmgren och Jonas Parkeman

Förkortningar

EU	Europeiska Unionen
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
RR	Redovisningsrådets rekommendation
SOU	Statens Offentliga Utredningar
ÅRL	Årsredovisningslagen

Sammanfattning

- Uppsatsens titel:** Konsekvenser av IFRS 3 för värderingen av goodwill
- Seminariedatum:** 18 januari, 2006
- Ämne/kurs:** FEK 582 Kandidatuppsats, 10 p
- Författare:** Eva Andersson, Elisabeth Holmberg, Per Malmgren och Jonas Parkeman
- Handledare:** Erling Green och Carl-Michael Unger
- Nyckelord:** IFRS 3, IASB:s föreställningsram, goodwill, värdering och impairmenttest
- Syfte:** Syftet med vår uppsats är att beskriva de konsekvenser för värdering och redovisning av goodwill som införandet av IFRS 3 medför. Ytterligare en aspekt med uppsatsen är att försöka skapa förståelse för hur efterlevnaden av IASB:s föreställningsram påverkas av det nya regelverket.
- Metod:** Vi har utgått ifrån ett induktivt angreppssätt och använt oss av den kvalitativa datainsamlingsmetoden. För att få fram lämplig empiri har vi gjort ett antal intervjuer med företag och revisorer, dels personliga och dels en telefonintervju.
- Teoretiska perspektiv:** Vi behandlar värderingen av goodwill och använder oss därför av den tidigare lagen och den nyinförda lagen som referensram. Vidare redogör vi för IASB:s föreställningsram som de två regelverken baseras på.
- Empiri:** Vårt empiriska underlag presenteras som en sammanställning av de sex intervjuer som vi genomfört med både företag och revisionsbyråer.
- Slutsatser:** De slutsatser som vi kan dra utifrån vår undersökning är att införandet av IFRS 3 har medfört svårigheter i värderingen av goodwill. Vi anser att de nya reglerna för värdering av goodwill leder till att det blir enklare att förstå dess värde. Samtidigt blir värdet mer rättvisande och korrekt.

Abstract

- Title:** IFRS 3's consequences on the valuation of goodwill
- Seminar date:** January the 18th, 2006
- Course:** Bachelor thesis in business administration, 10 Swedish credits (15 ECTS)
- Author:** Eva Andersson, Elisabeth Holmberg, Per Malmgren and Jonas Parkeman
- Advisors:** Erling Green and Carl-Michael Unger
- Key words:** IFRS 3, IASB's conceptual framework, goodwill, valuation and impairment test
- Purpose:** The purpose with our essay is to describe the consequences for valuating and accounting goodwill that is brought by IFRS 3. Another aspect with the essay is to investigate how the observance of IASB's conceptual framework is affected by the new law.
- Methodology:** We have used an inductive course of action and a qualitative method for collecting data. To receive appropriate information we have made a number of personal interviews with companies and auditors.
- Theoretical perspectives:** To investigate the valuation of goodwill are we using the previous law and the new introduced law as reference. Further we describe IASB's conceptual framework which the laws is based on.
- Empirical foundation:** Our empirical foundation is presented as an compilation of the six interviews we made with both companies and accounting firms.
- Conclusions:** The conclusions we can make from our survey is that the transition to IFRS 3 has brought difficulties in valuating goodwill. We consider the new rules for valuating goodwill leads to a bigger understanding for its value. Simultaneous the value becomes more correct.

Innehållsförteckning

Förord	2
Förkortningar	3
Sammanfattning	4
Abstract	5
1 Inledning	8
1.1 Introduktion till ämnet	8
1.2 Problemdiskussion	9
1.3 Syfte	10
1.4 Avgränsning	10
1.5 Fortsatt disposition	11
2 Metod	12
2.1 Val av ämne	12
2.2 Forskningsstrategier	12
2.2.1 Induktion och deduktion.....	12
2.2.2 Kvalitativt angreppssätt	13
2.3 Datainsamling.....	13
2.3.1 Litteratur	14
2.3.2 Insamling av primärdata	14
2.3.3 Reliabilitet och validitet	18
3 Referensram	20
3.1 Introduktion till goodwill	20
3.2 Redovisningsorganens utveckling och bakgrund.....	21
3.2.1 Harmonisering	22
3.3 IASB:s föreställningsram för utformning av finansiella rapporter	22
3.3.1 Förord till IASB:s föreställningsram	22
3.3.2 Föreställningsramens syfte.....	23
3.3.3 Föreställningsramens kvalitetskriterier	23
3.4 Tidigare gällande redovisningsrekommendationer	25
3.4.1 Redovisningsrådets rekommendation RR 1:00 - Koncernredovisning.....	25
3.4.2 Redovisningsrådets rekommendation RR 15 - Immateriella tillgångar.....	25
3.4.3 Redovisningsrådets rekommendation RR 17 - Nedskrivningar ...	26
3.5 Antagna internationella redovisningsstandarder.....	26
3.5.1 IAS-förordningen	26
3.5.2 Internationella Finansiella Rapporteringsstandarder IFRS 3 - Rörelseförvärv	27
3.5.3 Internationell Redovisningsstandard IAS 36 - Nedskrivningar	28
3.5.4 Internationell Redovisningsstandard IAS 38 - Immateriella tillgångar.....	29
4 Empiri	31
4.1 Företag	31
4.1.1 Företag A.....	31
4.1.2 Företag B.....	32

4.1.3 Företag C	33
4.2 Revisorer	34
4.2.1 Revisor A.....	34
4.2.2 Revisor B.....	36
4.2.3 Revisor C.....	38
5 Analys.....	39
5.1 Inledning.....	39
5.2 Effekter av införandet av IFRS 3.....	39
5.2.1 Skillnader mellan nuvarande och tidigare regelverk	40
5.2.2 För- och nackdelar med IFRS 3	41
5.2.3 Svårigheter som uppstår med det nya regelverket	42
5.2.4 Efterlevnad av IASB:s föreställningsram: begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet.....	43
6 Avslutande diskussion	46
6.1 Sammanfattande slutsatser	46
6.2 Förslag till fortsatt forskning.....	48
Källförteckning	49
Bilaga 1.....	51
Bilaga 2.....	52

1 Inledning

I detta inledande avsnitt introduceras läsaren till uppsatsens ämnesområde. En bakgrund till ämnet ges så att läsaren får en allmän uppfattning om vad uppsatsen behandlar. I problemdiskussionen utreder vi de problem som vi har uppfattat och valt att göra en undersökning av. Diskussionen leder fram till några centrala problemställningar som ligger till grund för uppsatsen och dess syfte. Därefter redogör vi för de avgränsningar som gjorts för att begränsa uppsatsens omfattning. Avslutningsvis följer en disposition av arbetet som har utformats för att öka läsvänligheten.

1.1 Introduktion till ämnet

Sverige har till följd av harmoniseringen inom EU infört internationella redovisningsstandarder, vilka ska tillämpas av börsnoterade företag från och med den 1 januari 2005. Reglerna avser att underlätta för företagen i en allt mer globaliserad miljö (SOU 2003:71).

Dessa internationella redovisningsstandarder är resultatet av ett långtgående samarbete i strävan att harmonisera redovisningen för de aktörer som finns på den internationella marknaden. Syftet är att öka förståelsen för den finansiella rapportering som utges av företagen. *Förordningen om tillämpning av internationella redovisningsstandarder* ((EG) nr 1606/2002) har sin utgångspunkt i IASB:s föreställningsram och dess kvalitetskriterier *begriplighet, relevans, tillförlitlighet, och jämförbarhet*. Kvalitetskriterierna fungerar som en vägledning för normgivare, revisorer, företag och andra användare och har ett stort inflytande på redovisningen. (Nobes & Parker, 2004)

Den värderingsprincip som har varit aktuell i svensk redovisning baseras på de germanska principerna med borgenärsintressen i fokus för informationen. I samband med de nya reglerna införs redovisning efter anglosaxisk tradition med intressenterna i fokus för den information som kan utläsas i de finansiella rapporterna.

IAS-förordningen innebär att IFRS 3 - *Företagsförvärv och samgåenden* - ska tillämpas vid rörelseförvärv. Effekten av detta blir en förändring vid redovisningen av företagens immateriella tillgångar. Dessa ska konkretiseras mer i form av värdering till verkligt värde¹. De immateriella tillgångarna ska identifieras, specificeras och härledas tydligare än vad de tidigare gjorts.

¹ Det värde till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas mellan kunniga och oberoende parter med transaktionsintresse (IASB, 2005)

En annan förändring är att det inte längre är tillåtet att skriva av goodwill², utan istället ska en värdenedgångsprövning åtminstone göras årligen. Denna prövning kallas impairmenttest och innebär att det redovisade värdet ska jämföras med återvinningsvärdet³. Om återvinningsvärdet är lägre än det redovisade värdet ska nedskrivning göras hänförlig till goodwill. (Deloitte, 2005)

1.2 Problemdiskussion

Den 1 januari 2005 ska den nya regleringen genom IFRS göras gällande. Dessa nya EU-standarder medför väsentliga skillnader för de noterade företagen vad gäller deras redovisning. Förändringarna i redovisningsprinciper kan skapa problem för företagen då de nya lagarna måste följas, vilket medför nya arbetssätt och rutiner. Övergången till IFRS innebär således nya värderingssätt för företagens anläggningstillgångar. I det nya regelsystemet ska anläggningstillgångar värderas till verkligt värde, vilket skiljer sig stort från det traditionella värderingssättet.

Tidigare skulle tillgångarna värderas enligt försiktighetsprincipen där det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet ligger till grund för värderingen. Värderingen till verkligt värde kan i sig skapa problem då detta troligtvis inte alltid är så lätt att uppskatta, framförallt när det inte finns något riktigt marknadsvärde att utgå ifrån. De nya reglerna leder till ett mer subjektivt sätt vid värderingen av goodwill. Värderingen kan påverkas av olika faktorer som till exempel vem som utför den och vilket syfte som finns vid värderingen. Görs värderingen av en oberoende person eller är det företaget själv som värderar? Är det egensyfte eller ett allmänt syfte för värderingen?

Redovisningen av immateriella tillgångar är ett område där de nya reglerna innebär ett flertal förändringar, bland annat med hänsyn till redovisningen av goodwill. Det gamla invanda sättet att redovisa immateriella tillgångar ska bytas ut mot ett nytt sätt och tvingar de noterade företagen att anpassa sig till lagändringarna. Även revisorer ska följa och tillämpa det nya regelsystemet i sitt granskningsarbete. Detta är ett område som är relativt nytt och outforskat skapar många intressanta frågor som vi vill undersöka närmre.

Anpassningen till de nya standarderna, IFRS 3, kan vara problematisk. Speciellt för värderingen av goodwill. Till en början kan omställningen till det nya reglementet skapa svårigheter för de redovisningspliktiga. De noterade företagen och revisorerna måste lära sig att använda ett nytt regelverk, vilket kan problematisera redovisningsarbetet i värderingen av goodwill genom att lagen måste tolkas på rätt sätt. Är omställningen till, och tillämpningen av, IFRS värderingsregler för goodwill verkligen så lätt i praktiken? Frågor som denna är för tillfället obesvarade och är därför något som väcker intresse.

² De framtida ekonomiska fördelar som inte går att enskilt identifiera och inte heller att redovisa separat (IASB, 2005)

³ Återvinningsvärdet utgörs av det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde (Deloitte, 2005)

En annan aspekt gällande de nya värderingsreglerna för goodwill är hur efterlevnaden av IASB:s föreställningsram påverkas. Införandet av IFRS 3 tror vi kan få oönskade effekter på denna i och med de nya värderingsreglerna för goodwill. Kriterierna i föreställningsramen kommer troligtvis att påverkas i och med övergången. Den ökade konkretisering av redovisningsinformationen ger minskat utrymme för godtycklighet, men däremot finns risk att främlingskapet mellan företagen och redovisningsreglerna ökar. Frågan som är direkt hänförlig till detta är: Innebär de nya reglerna att kvalitetskriterierna i IASB:s föreställningsram får en mindre betydelse eller kan övergången få omvända konsekvenser och förstärka dess inflytande?

Ovan beskrivna problemdiskussion leder oss fram till utformningen av våra problemställningar. Ur detta har vi kommit fram till följande centrala frågor som ligger till grund för vår uppsats:

- Hur påverkar införandet av IFRS 3 företagens värdering av goodwill?
- Vilka svårigheter uppstår vid övergången till IFRS 3:s värderingsregler för goodwill?
- Vilka effekter har de nya värderingsreglerna på efterlevnaden av IASB:s föreställningsram?

1.3 Syfte

Syftet med vår uppsats är att beskriva de konsekvenser för värdering och redovisning av goodwill som införandet av IFRS 3 medför. Ytterligare en aspekt med uppsatsen är att försöka skapa förståelse för hur efterlevnaden av IASB:s föreställningsram påverkas av det nya regelverket.

1.4 Avgränsning

Vi kommer att begränsa oss till svenska förhållanden och därmed enbart svenska företag. Då IFRS 3:s regler endast omfattar noterade bolag kommer vi att avgränsa vår uppsats till dessa. Vi kommer att avgränsa utredningen av IASB:s föreställningsram till dess fyra kvalitetskriterier.

1.5 Fortsatt disposition

Kapitel 2 *Metod*

I detta kapitel redogör vi för de metodologiska val vi gjort och varför vi valt att göra på dessa sätt. En djupare inblick i vårt tillvägagångssätt vid datainsamlingen kommer också att ges. Sist i avsnittet beskriver vi den kritik vi har mot de valda metoderna och lyfter fram de brister som finns med dem.

Kapitel 3 *Referensram*

I detta avsnitt kommer vi att närmare beskriva de teorier som vi har valt att utgå ifrån och som är relevanta för att analysera den insamlade empirin. Syftet med avsnittet är att ge läsaren en teoretisk grund som läsaren behöver ha för att kunna tillgodogöra sig vår uppsats. Kapitlet behandlar de relevanta principer som berör uppsatsen, samt de regelverk som används för analysen.

Kapitel 4 *Empiri*

Här redogör vi för den empiri vi anser vara viktig för uppsatsen. En sammanställning av det inskickade intervju materialet görs där varje enskild intervju beskrivs för sig.

Kapitel 5 *Analys*

I kapitlet görs en analys av den insamlade empirin. Analysen görs med utgångspunkt i de centrala problemställningar som nämnts i inledningen.

Kapitel 6 *Avslutande diskussion*

Uppsatsen avslutas med en sammanfattning av de slutsatser vi kommit fram till. Slutsatserna lyfter fram de viktigaste aspekterna från analysen och knyter an till problemformuleringen och syftet i uppsatsens inledande kapitel. Avslutningsvis görs en redogörelse för de problemområden som vore intressanta att göra vidare studier på.

2 Metod

I detta kapitel redogör vi för de metodologiska val vi gjort och varför vi valt att göra på just detta sätt. En djupare inblick i vårt tillvägagångssätt vid datainsamlingen kommer också att ges. Sist i avsnittet beskriver vi den kritik vi har mot de valda metoderna och lyfter fram de brister som finns med dem.

2.1 Val av ämne

Genom tidigare studier på kandidatkurs nivå har vi endast flyktigt kommit i kontakt med inriktningen *Internationella Redovisningsstandarder*. Detta är ett relativt nytt och utforskat område som kommer att påverka alla börsnoterade företag i Sverige. Syftet är att förbättra harmoniseringen inom EU-länderna. Dessa nya regler som trädde i kraft 1 januari 2005 kommer att påverka årsredovisningarna för år 2004 och 2005. Att år 2004 påverkas beror på att det är ett jämförelse år till 2005 och måste därför också anpassas efter de internationella redovisningsstandarderna.

Eftersom det är ett nytt fenomen tycker vi att det är viktigt att det sker forskning inom området. Dels för att det ska kunna ske förbättringar och dels för att det ska gå smidigare att implementera verksamheter.

Det som först och främst kommer att påverkas är värderingen av immateriella tillgångar och därmed goodwill, vilket innebär många förändringar för företagen. Det som nämnts ovan är att det endast är börsnoterade företag som tvingas följa dessa regler. Andra bolag kan själva bestämma efter vilka regler de vill utforma sin redovisning, men om de på sikt tänker bli noterade är det en fördel att redan nu följa de internationella redovisningsstandarderna.

2.2 Forskningsstrategier

2.2.1 Induktion och deduktion

När man talar om förklaringsmodeller brukar man skilja mellan deduktion och induktion. Det deduktiva synsättet innebär att man utgår från teorin och förklarar empirin utifrån denna. Det deduktiva synsättet kan ses som linjärt då ett steg följer på ett annat i en tydlig och logisk ordningsföljd. Denna förklaringsmodell brukar förknippas med det kvantitativa angreppssättet. (Bryman & Bell, 2005)

Induktion innebär däremot att man utifrån empirin tittar på sambandet med teorin och drar generella slutsatser. Man kan säga att teorin är ett resultat av en forskningsinsats. Det induktiva synsättet brukar förknippas med det kvalitativa angreppssättet. (Bryman & Bell, 2005)

Vår avsikt med uppsatsen var att undersöka hur noterade företags värdering av immateriella tillgångar påverkats av de nya värderingsreglerna. Eftersom det är ett nytt fenomen så fanns det inte någon direkt etablerad teori. Vi har med hjälp av intervjuer skaffat fram den information vi behövde för att besvara vår problemformulering. Vår undersökning utgick från empirin och utifrån den har vi dragit våra slutsatser. Således har vi gått från det speciella till det generella. Därmed har vi huvudsakligen använt oss av en förklaringsmodell som är av induktiv karaktär. Å andra sidan har vi återkopplat den insamlade empirin till teorin för att se hur väl teorin fungerar i verkligheten. Att testa teorin på detta sett tyder dock på att vi även använt oss av den deduktiva ansatsen.

2.2.2 Kvalitativt angreppssätt

Det vi tidigare nämnt kan förknippa det induktiva synsättet med ett kvalitativt angreppssätt. Det centrala med detta angreppssätt är att utifrån olika datainsamlingar kan djupare förståelse skapas för problemformuleringen. Det primära syftet är således att skapa förståelse (Andersson, 1998). För att skapa denna förståelse har vi genomfört ett antal intervjuer med personer som har kunskap inom regelverket för de internationella redovisningsstandarderna.

2.3 Datainsamling

Den data som vi har samlat in kategoriserades som antingen *primärdata* eller *litteratur*. Primärdata benämnde vi som den information forskaren samlar in för första gången. Denna datainsamling är skraddarsydd för en speciell problemställning (Jacobsen, 2002). Insamling av primärdata sker vanligen via intervjuer, enkäter eller observationer. Litteratur använde vi som benämning för den andra typen av information. Här baserar sig datainsamlingen på upplysningar som är insamlade av andra (Bryman & Bell, 2005). Exempel på sådan data är böcker, tidningsartiklar, forskningsrapporter, årsredovisningar etc. Vid insamling av litteratur är det viktigt att vara kritisk och överväga hur trovärdiga källorna är (Jacobsen, 2002). Detta har vi haft i åtanke och vi har därför försökt vara kritisk vid insamlingen och användandet av sådan data.

2.3.1 Litteratur

Litteratur främst i form av böcker har bidragit med värdefull information om rådande teorier som är kopplade till ämnet. Den litteratur vi har använt oss av för att kunna angripa vår problemställning och uppfylla vårt syfte har huvudsakligen bestått av redovisningslitteratur som berör de redovisningsprinciper vi behandlar i uppsatsen.

Vid våra inledande sökningar efter litteratur fann vi en magisteruppsats från handelshögskolan i Göteborg⁴, vilken behandlar samma ämne som vår uppsats. Uppsatsen är skriven tidigare detta år och grundar sig i studier av företagets första kvartalsrapporter efter införandet av IFRS 3. Vi läste igenom de delar vi fann relevanta och använde den som utgångspunkt för vår uppsats. Vi har dragit nytta av vad deras undersökning lett fram till och har använt dessa kunskaper i utvecklingen av vår uppsats. Då vi behandlar samma område har vi försökt skapa ett annat förhållningssätt till det främst genom att använda ett metodmässigt tillvägagångssätt som skiljer sig och på så vis inte upprepa det som redan gjorts.

Vi har använt oss av dokumentstudier för att få ökad förståelse inom ämnet. De dokument som vi huvudsakligen använt oss av är lagtexter. Denna litteratur har varit viktig för oss för att se på de faktiska skillnaderna mellan det nuvarande och det tidigare regelverket. Lagtexterna utgör stommen i vår referensram och användes för att analysera den empiri vi samlat in själva. Andra dokument som varit av intresse är finansiella rapporter. Dessa har vi använt för att se på de skillnader som den nya värderingen av goodwill medfört i såväl resultat- som balansräkningar på våra fallföretag.

Vidare har vi använt Internet för att besöka revisionsbyråers och företags hemsidor. Avsikten med detta var att få information om de två gruppernas syn på det nya regelverket. Vi har även studerat allmänna artiklar som är skrivna om IFRS 3:s regler gällande goodwill för att få förståelse för vad andra har för åsikter om övergången. Artikelstudierna har varit hjälpfulla för att ge oss insikt i den problematik som uppstått vid införandet av IFRS 3. Dessa har legat till grund för vår problemdiskussion och utformningen av våra problemställningar.

2.3.2 Insamling av primärdata

Enkätundersökning

Inom gruppen har vi diskuterat huruvida vi ska använda oss av enkätstudier eller inte, där vi har vägt fördelarna mot nackdelarna. Det vi kom fram till är att en sådan undersökning inte skulle vara till någon större hjälp för vår uppsats. Det som talar för en enkätundersökning är att kostnaderna blir lägre än vid exempelvis intervjuer och att det finns större möjlighet att nå ut till många uppgiftslämnare (Jacobsen, 2002). Det som talar emot en sådan undersökning är

⁴ <http://www.handels.gu.se/epc/archive/00004289/01/04-05113D.pdf>, 24 november 2005

att det tenderar att ge en ytlig bild av verkligheten. Då vår problemställning syftar på att få en nyanserad bild av hur övergången till IFRS 3 har påverkat värderingen av goodwill ansåg vi att enkätstudier inte skulle uppfylla syftet med uppsatsen. Vår problemställning är relativt oklar och explorativ (Jacobsen, 2002), eftersom vi inte visste särskilt mycket om fenomenet vi undersöker. Den kvantitativa ansatsen innefattande enkätundersökningar lämpar sig bäst vid en klar problemställning, varför denna typ av studie inte kommer till sin rätt för att undersöka vår oklara problemställning.

Intervjuer

Att vi skulle använda oss av intervjuer för att samla in empiri var ett självklart val då vi bestämde oss för att använda oss av den kvalitativa metoden. Intervjuer ansåg vi vara det bästa sättet för oss att undersöka våra problemställningar, då vi genom dessa kunnat få relevant och uttömmande information som underlag för analysen. Insamling av primärdata har gjorts genom öppna individuella intervjuer, vilket också är den vanligaste insamlingsmetoden när man arbetar med kvalitativ metod. Intervjuer i grupp anser vi skulle kunna leda till att en felaktig bild ges av hur situationen verkligen är, eftersom de intervjuade påverkas av varandras närvaro. Därför valde vi att göra djupgående enskilda intervjuer som skulle ge oss en unik bild av hur varje enskild respondent uppfattar situationen med IFRS 3. Med syfte att få fram så tillförlitlig information som möjligt valde vi att göra intervjuerna ansikte mot ansikte i den mån det var möjligt. Detta då tillförlitligheten i så kallade personliga intervjuer anses vara högre än vid telefonintervjuer. Ett av företagen hade vi inte möjlighet att intervju personligt, varför vi blev tvungna att genomföra intervjun per telefon. En intervju genomfördes per e-post. Nackdel med denna intervjumetod är att det blir ett enkätförfarande med en frågeställning som är tänkt att ställas vid ett personligt möte. Ytterligare en nackdel kan till exempel vara möjligheten att ställa följdfrågor minskar eftersom det inte är ett interaktivt samtal. (Jacobsen, 2002)

Den öppna individuella intervjun var att föredra då vår avsikt var att undersöka olika individers uppfattningar och åsikter mer ingående. Ett skäl till att vi önskade få så många besöksintervjuer som möjligt var för att det är lättare att genomföra ett givande öppet samtal vid besöksintervju än över telefon. De ökade kostnaderna och den extra tid som denna typ av intervju medför anser vi inte överstiga den ökade kvaliteten i informationsmaterialet som erhålls genom besöksintervjuer. En annan aspekt vi hade i åtanke när vi valde att göra personliga intervjuer var att dessa lämpar sig bättre än telefonintervjuer då vår problemställning leder till många öppna frågor. (Jacobsen, 2002)

Eftersom vi ämnar belysa värderingsproblematiken för goodwill inte bara ur ett företags perspektiv, utan även ur en revisors perspektiv valde vi att genomföra intervjuer med båda dessa grupper. Ur grupperna valde vi ut personer med god kunskap inom området för att få ut så mycket som möjligt av intervjuerna. Då revisorer och ekonomiansvariga på företag har olika uppgifter i samhället och olika förhållningssätt till lagen, var det av stor vikt för oss att anpassa frågorna till respektive grupp. Företag använder lagen för att få ut största möjliga nytta utan att bryta den, medan revisorer använder den som en riktlinje för vad som är rätt och

fel vid granskningen av företagens räkenskaper. Därför gjorde vi två olika intervjuguider som vi använde som underlag för intervjuerna. Se bilaga 1 och 2.

Urval av intervjupersoner

Först och främst var vår avsikt att intervjua ekonomiansvariga hos ett flertal noterade bolag. Syftet med att intervjua personer från flera företag var att få en så heltäckande och komplett bild av verkligheten som möjligt. Tiden och resurser begränsade oss till att intervjua tre företag. Kraven vi hade var för det första att de skulle vara börsnoterade, då det är dessa som berörs av den nya lagen. För det andra att de skulle ha sitt huvudkontor närbeläget till Lund. Detta för att möjligheten till personliga intervjuer var av stor vikt för oss. Kriterierna som vi använde för urvalet av företag skapade svårigheter till en början eftersom få av de kontaktade företagen hade goodwilltillgångar som var beaktningsvärda. Problemen som uppstod med de företag vi hade valt från början gjorde att vi fick vända oss mot andra företag än de tilltänkta. Under de inledande studierna insåg vi också att det var viktigt att vara i kontakt med företag som först och främst hade gjort ett företagsförvärv inom det närmaste året för att få relevant information⁵. Detta ledde fram till att vi intervjuade en ekonomiansvarig person vardera från de noterade bolagen Anoto och Aspiro, samt från ett tredje bolag som har valt att vara anonymt.

Vi ämnade intervjua en revisor vardera från tre av Sveriges största revisionsbyråer. Den främsta anledningen till valet av revisionsbyråer var att dessa huvudsakligen har hand om de börsnoterade bolagens räkenskaper. En annan anledning var att dessa byråer var de som vi kände till i förväg och som vi i gruppen varit i kontakt med tidigare på ett eller annat sätt. Dessutom är de valda företagen stora och välkända för allmänheten, vilket skapar ett förtroendeingivande och seriöst intryck. Även revisionsbyråernas närbelägenhet hade stor inverkan på vårt urval. De tre valda byråerna är belägna i Malmö och gav oss därmed möjligheten till personliga intervjuer. Syftet med att intervjua inom revisionsprofessionen var att få en mer objektiv bild än vad intervjuerna med företagen skulle ge då dessa troligtvis är försiktiga med att ge ut information som är negativ för företaget. En annan anledning med att intervjua dessa var att få reda på hur den nya situationen med IFRS:s regler påverkar revisorns arbete. De personer vi genomförde öppna individuella intervjuer med arbetar på revisionsbyråerna Deloitte, Ernst & Young och Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Av dessa var en auktoriserad revisor och de andra två besitter goda kunskaper inom det område vi undersöker.

Genomförande

Intervjuerna som vi genomfört både med personer från revisionsbyråer och företag har varit semistrukturerade. Valet av struktur på intervjuerna var relativt enkelt att göra. Helt strukturerade intervjuer ansåg vi inte vara passande för vår undersökning även om den har

⁵ Aspiro AB:s delårsrapport för januari-september 2005
Aspiro AB:s årsredovisning 2004,

fördelar såsom att den underlättar både själva frågandet och sammanställningen av svaren. Detta eftersom helt strukturerade intervjuer är starkt relaterade till kvantitativa studier och används för att kunna kvantifiera respondenternas svar, vilket inte var vår tanke (Bryman & Bell, 2005). Den andra extremen på skalan är den nästan helt ostrukturerade intervjun. Här använder sig forskaren av lösa minnesanteckningar som hjälp och denna form tenderar att likna ett vanligt samtal (Bryman & Bell, 2005). Nämnda intervjustruktur ansåg vi inte vara lämplig då vi ville ha förutbestämda frågor för att styra intervjun mot vår problemställning och därmed se till så att informationen vi fick var relevant för vår undersökning. Den intervjustruktur vi enades om att använda var som sagt den semistrukturerade intervjun. Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att de är flexibla och situationsanpassade samtidigt som de följer en klar struktur (Lundahl & Skärvad, 1999), vilket var passande för vår undersökning. I och med denna intervjuform kunde vi ställa förutbestämda frågor som vi fick svar på och därtill ställa följdfrågor för att få en djupare förståelse för respondenternas svar.

Vi har valt att ställa öppna frågor till respondenterna då vi avsåg att få dem att svara med sina egna ord. Vi ville inte styra respondenternas svar i någon viss riktning, utan ge utrymme för oförutsedda svar och reaktioner. Den öppna frågetypen lämpar sig bra för vår undersökning då området vi behandlar är nytt och som vi inte är så insatta i (Bryman & Bell, 2005). De svagheter denna typ av frågor för med sig är att de kan vara tidsödande då respondenterna har fritt spelrum när de svarar på frågorna. Risken finns att respondenten svävar ut och inte håller sig till ämnet, men detta har vi försökt få bukt med genom att avbryta och fortsätta intervjun med att ställa nästa fråga.

Ett annat problem som kan uppstå vid öppna frågor är att intervjuerna ställer frågorna på olika sätt och att svaren inte registreras på samma sätt. Detta problem kan dock lösas genom att man spelar in intervjuerna med en bandspelare. Trots detta valde vi att inte använda bandspelare vid intervjuerna då vi anade att detta skulle få konsekvenserna att respondenten kände sig hämmad och blev mer försiktig i sina svar. (Bryman & Bell, 2005)

Slutna frågor är den andra typen som vi kunnat använda, vilket hade förenklat bearbetningen av svaren och ökat jämförbarheten. Dock brister denna frågetyp för vår undersökning då vi räknar med att vi då inte skulle ha fått tillräckligt uttömmande och nyanserade svar (Bryman & Bell, 2005).

Efter att ha läst in oss på ämnet och skaffat tillräckligt med kunskap för att kunna ställa relevanta frågor för vår uppsats genomförde vi intervjuerna. Några dagar innan intervjuerna ägt rum skickade vi ut intervjuguider med våra intervjufrågor till respondenterna, så att de ska ha haft god tid på sig att förbereda sig inför intervjun. Detta för att underlätta för respondenten, samt för att utnyttja den dyrbara intervjutiden till fullo. För att skapa en förtroendegivande relation med respondenten förklarade vi tydligt vad syftet med undersökningen är och vilken roll respondenten skulle ha i sammanhanget. Vi ansåg det viktigt att respondenten i och med detta skulle känna sig trygg och ge uppriktiga svar. Väl vid besöksintervjuerna var vi två personer från gruppen som deltog. En som ställde frågorna och samtidigt antecknade, samt en som enbart förde anteckningar. Skälet till att vi endast varit två personer vid intervjutillfällena var att vi tyckte att det skulle vara tillräckligt, men även för att

respondenterna inte skulle känna sig pressade, vilket vi trodde skulle vara en risk med att vara fler personer. Vidare var avsikten med detta upplägg att öka effektiviteten i vårt uppsatsarbete.

Risken med personliga intervjuer är att den så kallade *intervjuareffekten* kan uppstå. Intervjuareffekten innebär att intervjuarens fysiska närvaro kan medverka till att intervjuobjektet uppträder onormalt (Jacobsen, 2002). Faktorer hos intervjuaren som till exempel kön, ålder och etnisk bakgrund kan göra att respondenten svarar på ett sätt som de tror intervjuaren uppskattar (Bryman & Bell, 2005). Med hänsyn till detta kan den information som erhållits genom de personliga intervjuerna ha påverkats av våra personliga egenskaper. Detta skulle i så fall vara ett hot mot tillförlitligheten i vår uppsats, men är inte något som vi kommer att beakta i utvecklandet av vår uppsats, utan denna svaghet får läsaren själv väga in.

Vid den telefonintervju som genomfördes använde vi oss av en högtalartelefon, med anledning av att alla i gruppen skulle få möjlighet att anteckna under intervjun. Detta för att minska risken för fel i informationen som vi fått. Intervjuareffekten var inte lika påtaglig vid telefonintervjun som vid de personliga intervjuerna, eftersom respondenten vid dessa intervjuer inte har kunnat uppfatta våra personliga egenskaper. Detta, samt uteblivandet av den rena fysiska närvaron, har minskat risken att respondentens svar påverkats av oss (Bryman & Bell, 2005).

2.3.3 Reliabilitet och validitet

Vid datainsamling är det av stor vikt att informationen som samlas in uppfyller två krav: validitet och reliabilitet. Dessa två krav är avgörande för kvaliteten på den insamlade datan. Validiteten bestämmer informationens giltighet, det vill säga om den är relevant och om den mäter det som verkligen avses mätas. Reliabiliteten syftar på den insamlade empirins tillförlitlighet, det vill säga hur trovärdig informationen är (Bryman & Bell, 2005). Insamlingsmetoden påverkar datans giltighet och därför är det viktigt att de metoder man använder sig av är lämpliga för den problemställning som ska utredas (Jacobsen, 2002). Vi har haft detta i åtanke när vi valt våra insamlingsmetoder. Bland annat genom att utforma intervjuerna så att de ska passa våra problemställningar.

Reliabiliteten i vår insamlade empiri påverkas av respondenternas uppriktighet vid intervjutillfällena. Tillförlitligheten kommer troligtvis att variera mellan de två intervjugrupperna, men även inom dessa. Den mest tillförlitliga informationen har vi förmodligen fått från personerna på revisionsbyråerna, eftersom dessa inte påverkas av eget intresse i lika hög grad som de ekonomiansvariga på de valda företagen. Intervjuerna med personerna på företagen kan ha färgats av deras beroendeförhållande, vilket vi grundar på det antagande vi gör om att individer är nyttomaximerande och opportunistiska. Med avsikt att öka informationens tillförlitlighet spelade vi inte in samtalen med respondenterna då risken var stor att de skulle känna sig pressade och därför försköna den information som ges. Brister

i reliabiliteten uppstår i och med den nämnda intervjuareffekten, vilket vi är fullt medvetna om.

Validiteten i den valda kvalitativa metoden kan ha blivit lidande då vi använt oss av ett begränsat urval av företag och revisorer. Det begränsade urvalet har lett till en minskad extern validitet, vilket berör den utsträckning som resultaten kan generaliseras (Bryman & Bell, 2005). För att undvika brister i validiteten gjorde vi en noggrann ämnesstudie i arbetets inledningsskede innan vi utformat frågor och övrigt underlag. Vår tanke var att ha en röd tråd genom hela uppsatsen från den inledande problemställningen till våra slutsatser. På detta sätt förstärker vi att vi mäter det som vi avser att mäta och detta skapar hög validitet.

Direkt efter såväl de personliga intervjuerna som telefonintervjun sammanställde vi och skrev rent de anteckningar som gjorts. Tanken med detta var att öka informationens giltighet och tillförlitlighet då den fortfarande var i färskt minne.

3 Referensram

I detta avsnitt avser vi redogöra för den referensram som ligger till grund för studien. Avsnittet inleds med en kort redogörelse för tillkomsten av de internationella redovisningsstandarder som har antagits, samt en beskrivning av harmoniseringen inom den europeiska unionen. Därefter fortsätter avsnittet med den referensram som uppsatsen tillämpar; IASB:s föreställningsram för utformning av finansiella rapporter samt en redogörelse för de lagrum och rekommendationer som tillämpas i studien. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattning av goodwill.

3.1 Introduktion till goodwill

Goodwill är en immateriell tillgång och är det övervärde som ett företag betalar vid köp av ett annat företag. Det är en teknisk beskrivning av skillnaden mellan det pris som betalats vid förvärvet och verkligt värde på de uppköpta nettotillgångarna. Denna skillnad får aktiveras som goodwill och detta värde kan inte direkt hänföras till en specificerad tillgång utan är ett restvärde. IAS 38 som behandlar immateriella tillgångar har tillkommit efter en lång process och är även under omarbetning då det har varit svårt att enas bland annat om avskrivningstider. Det är numera en öppen tid på yttersta gränsen för nyttjandeperiod av goodwill. (Artsberg, 2005)

I och med att IFRS 3 har införts ska det goodwillvärde som uppkommer konkretiseras mer än vad som varit tidigare krav då goodwill har varit en restpost för de övervärden som uppkommit. Införandet av IFRS 3 har också inneburit att även ändringar av tidigare beslutade standarder gjorts. Goodwill behandlas inte alls numera i IAS 38, utan regleras helt i IFRS 3. Nyttjandeperioden baseras efter företagets interna beräkningar och avskrivning är alltså inte längre aktuellt utan det är årliga prövningar av goodwillvärdet och av den nyttjandeperiod som valts.

Negativ goodwill

Negativ goodwill uppkommer när anskaffningsvärdet understiger det verkliga värdet på nettotillgångarna vid förvärvet. Enligt tidigare regler fanns olika möjligheter vid redovisning av negativ goodwill. IAS 22 tillät att negativ goodwill redovisades som en avdragspost på tillgångssidan i balansräkningen och RR 1:00 hade alternativa möjligheter. Negativ goodwill var möjlig att aktivera och upplösas efterhand som de förväntade förlusterna alternativt kostnaderna uppkommer. Den andra möjligheten var att den negativa posten som uppkommit skulle intäktsföras direkt om inte föregående alternativ tillämpades (RR1:00). Enligt IFRS 3, vilken ersatt IAS 22, ska det negativa belopp som uppkommer vid förvärvet redovisas direkt i resultaträkningen.

3.2 Redovisningsorganens utveckling och bakgrund

Internationell nivå

The International Accounting Standards Committee (IASC) bildades år 1973 av nio länder⁶. IASC har sedan dess verkat för en internationell harmonisering av redovisningen i de olika länderna och utarbetat en standard för redovisningen, IAS. De har haft utökat medlemsantal och olika samarbetspartners under sin verksamhetstid. Under år 2001 reformerades IASC till att bli The International Accounting Standards Board (IASB). Verksamheten i IASB har ett nära samarbete med Financial Accounting Standards Board (FASB) vilket leder till ett fortsatt samarbete mot en internationalisering av redovisningen. (Nobes & Parker, 2004)

Den inre marknaden - EU

År 2002 antogs IAS-förordningen⁷ inom EU och den innebär att noterade bolag är skyldiga att tillämpa internationella redovisningsstandarder i sin redovisning. Dessa standarder är de som IASB har utfärdat. Denna förordning har till syfte att bidra till en effektiv kapitalmarknad, ett förstärkande av den fria rörligheten för kapital och konkurrensmöjligheter för företagen både inom gemenskapen och på den internationella marknaden. Förordningen bidrar därmed till att redovisningshandlingar från företag i olika länder får en ökad jämförbarhet och företagen får till exempel möjlighet att bli noterade på börser i andra länder. Vilket kan ge både ökad konkurrensmöjlighet och även en lättare kapitalanskaffning (SOU 2003:71).

Sverige

Det svenska Redovisningsrådet och dess akutgrupp har till uppgift att utfärda rekommendationer och informationsspridning i frågor som rör redovisning. Dess syfte är att bidra till enhetliga principer för redovisning samt rapportering. Den inriktning som redovisningsrådet har för sina rekommendationer och uttalanden är att de ska utgå ifrån IASB:s föreställningsram och de IFRS och IAS standarder som är fastställda. Eventuella avvikelser ska baseras på svensk redovisningslagstiftning. Från och med den 1 januari 2005 är vissa av dess rekommendationer⁸ och uttalanden inte tillämpliga för företag som har noterade värdepapper. (FAR, 2005)

⁶ Australien, Kanada, Frankrike, Japan, Mexico, Nederländerna, Storbritannien, Tyskland och USA

⁷ Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder

⁸ De som fortfarande gäller för dessa bolag är RR 30 till och med RR 32 samt akutgruppens uttalande URA 4 till 7 samt 42 till 43

3.2.1 Harmonisering

Dagens redovisningsprinciper harmoniseras i syfte att främja kapitalmarknaden och öka möjligheten för företag att konkurrera på lika villkor såväl på EU:s inhemska marknad som på den internationella (SOU 2003:71). Det anses även att aktieägare och andra aktörer behöver skydd genom lag inom EU samt att man vill uppmuntra kapitalrörelser över gränserna (Nobes & Parker, 2004). Finansiell information upprättad enligt internationella principer ökar fördelarna för inhemska företag att söka sig utanför gränserna till andra marknader. Omvänt att företag på den internationella marknaden söker sig till den europeiska marknaden. (SOU 2003:71) I detta sammanhang är det viktigt för aktörer inom EU att de är subjekt för samma lagrum och taxering (Nobes & Parker 2004). Införandet av IFRS/IAS i Sverige bidrar till en europeisk harmonisering för företag inom EU (SOU 2003:71).

3.3 IASB:s föreställningsram för utformning av finansiella rapporter

3.3.1 Förord till IASB:s föreställningsram

IASB:s föreställningsram för finansiella rapporter, fastställdes april 2001 (IASB, 2001) och övergripande anges två grundläggande antaganden i föreställningsramen. Dessa är bokföringsmässiga grunder samt att företaget ska antas fortleva om man inte kan bevisa motsatsen. (Artsberg, 2005)

Med bokföringsmässiga grunder menar IASB att transaktioner och händelser ska hänföras till den period de avser. Utgångspunkten för antagandet om bokföringsmässiga grunder är periodiseringsprincipen. Innebörden i denna princip är att finansiella rapporter inte enbart innehåller information som har inträffat under perioden utan även framtida konstaterade händelser och transaktioner. Om den redovisningsskyldiga känner till händelser eller transaktioner som kan ge ekonomiska för- eller nackdelar i framtiden ska även dessa beaktas. Syftet är att de finansiella rapporterna ska innehålla sådan information som anses viktig för ekonomiska beslut. (IASB, 2001)

Beträffande IASB:s andra antagande, fortlevnad, är detta en utgångspunkt. IASB måste anta att de företag som är skyldiga att upprätta finansiella rapporter anser sig kunna driva sin verksamhet vidare inom överskådlig framtid. Anser sig företagen inte kunna göra detta bör de enligt IASB meddela därom. (IASB, 2001)

3.3.2 Föreställningsramens syfte

Syftet med IASB:s föreställningsram är främst att fungera som ett hjälpmedel och som vägledning för de normgivare som utvecklar och tar fram nya standarder. Den kan även användas för dem som avser att förbättra befintliga regler och standarder. Vidare kan de som måste tolka normer och standarder, utformade efter IASB:s föreställningsram, för att framställa finansiella rapporter använda den som en vägledning i sitt tolkningsarbete. (IASB, 2001)

Föreställningsramen riktar sig främst till företagsledningen och revisorer. Således till dem som framställer och verifierar att finansiella rapporter är upprättade enligt god redovisningssed eller återger en rättvisande bild. (IASB, 2001; Artsberg, 2005)

3.3.3 Föreställningsramens kvalitetskriterier

Då IASB har valt att använda redovisningen som ett informationsinstrument utgår de ifrån vissa kvalitetskriterier istället för accepterade principer. Dessa kvalitetskriterier säger hur IASB anser att informationen ska införskaffas samt vad den ska återge. Ett kriterie får inte uppnås på ett sätt som skulle åsidosätta något av de andra kriterierna. De ska således i största möjligaste mån upprätthållas i förening med varandra. (Artsberg, 2005)

De kvalitativa kriterierna som IASB anser bör krävas av redovisningsinformationen är begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (Artsberg, 2005). Innebörden av dessa kriterier är omfattande och vi tänker nu grundligt redogöra för dessa kriterier för att på så sätt framhäva innebörden av de kvalitativa kriterierna, enligt IASB.

Begriplighet

För att den som ska använda sig av finansiella rapporter ska kunna ta dem till sig utgår IASB ifrån att läsaren har någon form av förkunskap inom området. Beaktat detta är syftet med begriplighet, ifall det uppnås, att de finansiella rapporterna ska bli mer förståeliga för läsaren. Detta kvalitetskriterie är inte en avsikt för upprättaren av finansiella rapporter, det vill säga upprättaren av rapporterna kan inte rätta sig efter denna. Vidare får inte den som framställer rapporterna exkludera någon information för att han anser den oförståelig. Snarare blir informationen ett nödvändigt ont, ifall den är relevant i sammanhanget, och det är upp till läsaren att ta den till sig. (IASB 2001; Artsberg 2005)

Relevans

När IASB talar om relevans utgår de ifrån att informationen i finansiella rapporter ska kunna ligga som underlag för användarens olika beslut. Detta oavsett om man undersöker historiska eller framtida händelser och bedömningar samt nuvarande situationer. Då historiskt resultat

och tidigare ställning ofta ligger till grund för framtida skattningar anser IASB att sådan information är av vikt i finansiella rapporter. Informationen är relevant för användarnas beslutsfattande. För att informationen ska anses relevant måste den även vara väsentlig. IASB resonerar kring att det bör meddelas om sådan information som innefattar nya framtida omständigheter eller skattningar av väsentliga poster. Sådan information är av väsentlighet för beslutsfattandet och graden av felaktigheter i sådan information påverkar väsentligheten och besluten. (IASB, 2001)

Tillförlitlighet

För att man som användare av finansiella rapporter ska kunna ta till sig informationen måste den vara tillförlitlig. Föreställningsramen tar upp en del egenskaper IASB anser vara av vikt för att informationen ska anses tillförlitlig. Dessa är korrekt bild, innebörd och form, neutralitet, försiktighet och fullständighet. (IASB, 2001)

Den förstnämnda egenskapen, korrekt bild, innebär att transaktioner och andra ekonomiska händelser presenteras på ett rimligt vis (IASB, 2001) Enligt Artsberg (2005) skall en korrekt bild visa vad den avser att visa. Bilden skall således inte vara vinklad.

Med innebörd och form menar IASB, enligt Artsberg (2005) att oberoende av transaktionens art ska den ekonomiska innebörden vara grunden till hur transaktionen ska redovisas.

Neutralitet innebär enligt Artsberg (2005) att ifall information ska anses tillförlitlig innebär det att upprättaren av finansiella rapporter måste förhålla sig neutral till informationen denne presenterar. Man får alltså inte medvetet påverka informationen vid upprättandet så att den leder till en felaktig bedömning vid beslutsfattandet.

Bakgrunden till egenskapen försiktighet är försiktighetsprincipen. I Årsredovisningslagen (ÅRL) 2 kap. 4§ 3 p. definieras denna princip som:

”Värderingen av de olika posterna och, i förekommande fall, delposterna ska göras med iakttagande av rimlig försiktighet” (FAR, 2005)

Enligt Artsberg (2005) har en del kritik riktats mot försiktighetsprincipen, då den kan anses ge missvisande information och vara i konflikt med korrekt bild. Detta eftersom det kan vara svårt att iakta försiktighet och samtidigt ge en korrekt bild. Gränsen mellan dessa är således hårfin. Trots detta väljer IASB att ta med detta i föreställningsramen då de anser att den blir kvalitetshöjande. Detta eftersom det finns problem när man skall uppskatta viss redovisningsinformation.

Den sista egenskapen är fullständighet. Informationen i finansiella rapporter måste vara fullständiga i den mån kostnaderna för att få fram denna information är skäliga (IASB, 2001). Artsberg (2005) förklarar att fullständighetsbegreppet inkluderar att den information som presenteras i finansiella rapporter skall vara så heltäckande som möjligt eftersom det finns en risk att man annars blir vilseledd.

Jämförbarhet

Man ser idag en ökad harmonisering inom redovisningsområdet och då blir jämförbarhet ett allt viktigare kriterie för att upprätthålla kvaliteten på redovisningen. Med jämförbarhet föreställer sig IASB att egenskapen på redovisningen måste, för användaren, vara dels möjlighet till jämförelse företag emellan men även möjlighet till jämförelser över tiden. I detta sammanhang blir det då viktigt att företag dels konsekvent tillämpar samma principer för sin redovisning samt meddelar om vilka principer som tillämpats. Detta enbart för att man som användare av finansiella rapporter ska kunna jämföra företag. (IASB, 2001)

3.4 Tidigare gällande redovisningsrekommendationer

Dessa redovisningsrekommendationer slutar gälla för noterade företag från och med den 1 januari 2005 (FAR, 2005).

3.4.1 Redovisningsrådets rekommendation RR 1:00 - Koncernredovisning

I denna rekommendation behandlas redovisningsfrågor för upprättande av koncernredovisning. Där anges att företagsförvärv ska redovisas enligt förvärvsmetoden och alternativ metod är kapitalandelsmetoden med hänvisning till ÅRL 7:24 där ska stor restriktivitet tillämpas även om den alternativa metoden används (RR 1:00 p29, FAR 2005). Anskaffningsvärdet för goodwill räknas efter den del av anskaffningsvärdet som överstiger den förvärvade andelens identifierbara nettotillgångar.

Möjlighet till redovisning av negativ goodwill, där anskaffningsvärdet understiger värdet av nettotillgångarna kan antingen aktiveras och lösas upp i samband med att de förväntade förluster eller kostnader uppkommer, alternativt intäktsföras direkt (RR 1:00 41 ff, FAR 2005). Den goodwill som uppkommer ska systematiskt skrivas av under en tid av högst tjugo år. Däremot finns möjlighet till längre avskrivningstid om det finns starka indikationer och då får en längre avskrivningstid nyttjas (RR 1:00 p54, FAR 2005). Det som skiljer RR1:00 från IAS 22 gäller hur negativ goodwill behandlas. Enligt IAS 22 finns möjligheten att redovisa negativ goodwill som en avdragspost på tillgångssidan (RR 1:00 bilaga 3, FAR 2005).

3.4.2 Redovisningsrådets rekommendation RR 15 - Immateriella tillgångar

Enligt denna rekommendation framgår det hur en immateriell tillgång ska redovisas. Denna rekommendation är i stort sett uppbyggd efter IAS 38 men skiljer sig åt på några punkter. En

immateriell tillgångs värde baseras på basis av anskaffningsvärdet och en systematisk avskrivning ska göras efter en uppskattad nyttjandeperiod. (FAR 2005)

Den högsta godtagbara avskrivningstiden är tjugo år. Möjlighet till nedskrivning finns och behandlas i redovisningsrådets rekommendation RR 17. Det som skiljer RR 15 mot IAS 38 är vissa begrepp som återvinningsvärde, nyttjandevärde och nettoförsäljningsvärde, se RR 15 7p. Enligt Årsredovisningslagen (ÅRL) 4 kap 4§ är den ekonomiska livslängden, det vill säga nyttjandeperioden för en immateriell tillgång högst fem år, om inte en längre tid kan fastställas med rimlig säkerhet. Vidare kan en utgift för utvecklingsverksamhet, som är upptagen som en tillgång i balansräkningen, kostnadsföras för en juridisk person. Anledningen till detta är att det är tillåtet enligt ÅRL 4kap 2§. (FAR 2005)

Den alternativa principen för värdering av immateriella tillgångar efter den tidpunkt som tillgången anskaffades har ingen motsvarighet enligt denna rekommendation⁹. (FAR 2005)

3.4.3 Redovisningsrådets rekommendation RR 17 - Nedskrivningar

I denna rekommendation behandlas hur nedskrivningar av värdet på en tillgång ska redovisas. Denna rekommendation är baserad på IAS 36. Det som skiljer denna rekommendation från IAS 36¹⁰ är när en tillgång som värderas efter annan grund än det som är anskaffningsvärdet. Denna värderingsberäkning är inte tillåten enligt vår svenska årsredovisningslag. (FAR 2005)

3.5 Antagna internationella redovisningsstandarder

3.5.1 IAS-förordningen

För svenska noterade företag innebär de nya reglerna att de måste anpassa sin redovisning till de internationella redovisningsstandarder som gäller från och med den 1 januari 2005. Då förordningen är direkt tillämplig, vilket innebär att förordningen gäller som lag, ska den tillämpas av svenska företag och den har också företräde framför ÅRL. I de fall IAS-förordningen inte reglerar ett visst område gäller fortfarande ÅRL. Ur företagets perspektiv innebär detta att de får ha kunskaper inom de båda regelverken samt veta när IAS-förordningen tar över svensk lagstiftning.

⁹ Slutligen gäller RR 15 från och med den 1 januari 2001 medan IAS 38 trädde i kraft den 1 juli 1999.

¹⁰ Slutligen så skiljer sig datumen när dessa rekommendationer trädde i kraft, denna gäller från och med den 1 januari 2001 medan IAS 36 tillämpas från och med den 1 juli 1999.

Denna IAS-förordning är baserad på IASB:s föreställningsram och är ändrad ett flertal gånger sedan införandet. När företag för första gången ska tillämpa dessa nya regler har en standard utarbetats till hjälp för företagen¹¹. Vid tillämpningen av denna standard ska läsaren även ha de grundläggande syften med IFRS och föreställningsramen i åtanke.

3.5.2 Internationella Finansiella Rapporteringsstandarder IFRS 3 - Rörelseförvärv

Denna standard är framtagen i syfte att anvisa hur den finansiella rapporteringen ska utformas när det har skett ett rörelseförvärv och de upplysningar som företagen ska lämna i sin rapportering. Redovisningen av förvärvet ska ske efter det som benämns förvärvsmetoden och innebär att redovisning sker efter det verkliga värdet¹² vid förvärvstidpunkten på förvärvade tillgångar, skulder och eventalförpliktelser som ingått i förvärvet. För goodwill gäller också att redovisningen efter förvärvet ska prövas genom nedskrivningsbehovet istället för att den ska ha ett avskrivningsbaserat värde (IFRS 3, p1).

När förvärvsmetoden tillämpas innebär det att förvärvaren ska identifieras, och rörelseförvärvets anskaffningsvärde ska beräknas samt att anskaffningsvärdet ska fördelas på förvärvade tillgångar, övertagna skulder och eventalförpliktelser (IFRS 3, p16).

Definitionen av goodwill är de framtida ekonomiska fördelar som inte går att enskilt identifiera och inte heller att redovisa separat. Denna ska värderas till den del av anskaffningsvärdet som överstiger nettovärdet på den förvärvade enheten. Den goodwill som uppkommer vid rörelseförvärvet ska redovisas som en tillgång och värderingen ska ske till anskaffningsvärdet som motsvarar den andel av förvärvspriset som överstiger det nettoberäknade verkliga värdet för enhetens tillgångar och skulder samt eventalförpliktelser (IFRS 3, p51). Vidare kan goodwill anses som betalning för de framtida ekonomiska fördelarna som inte är möjliga att identifiera enskilt eller möjliga att separat redovisa (IFRS 3, p52). Skulle så vara fallet att anskaffningsvärdet understiger det verkliga värdet ska denna post redovisas direkt i balansräkningen (IFRS 3, p56).

Värdering av goodwill efter första redovisningstillfället görs efter anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade nedskrivningar och denna ska prövas minst en gång om året eller oftare om det finns indikationer på att nedskrivningsbehov föreligger. När nedskrivning är aktuellt ska IAS 36 tillämpas (IFRS 3, p54-55).

Det finns övergångsbestämmelser för tidigare redovisad goodwill och dessa finns i IFRS 3, punkter 78-81. Bestämmelserna innebär att standarden är möjlig att tillämpa retroaktivt på rörelseförvärv som har avtalats den 31 mars 2004 eller senare. Undantag finns dock i p 85 och avser ytterligare möjlighet till retroaktiv tillämpning under förutsättning att dessa överensstämmer med denna standard och att företaget även tillämpar IAS 36. För tidigare

¹¹ IFRS 1-Första gången International Financial Reporting Standards tillämpas

¹² Det värde till vilket en tillgång skulle kunna överlåtas mellan kunniga och oberoende parter med transaktionsintresse, det vill säga marknadsvärdet

redovisad goodwill gäller att företaget ska upphöra med avskrivningar och eliminera det redovisade värdet på den ackumulerade avskrivningen genom en minskning av goodwillvärdet. En tidigare redovisad negativ goodwill ska inte finnas med i balansräkningen. Dessutom ska ingående balans för vinstmedel justeras med motsvarande belopp (IFRS 3, p81).

De krav på upplysningar som företaget ska lämna ska kunna användas till hjälp för användarna av företagets finansiella rapporter för att kunna bedöma förvärvets karaktär och de finansiella effekter som har uppkommit. Dessa upplysningar ska lämnas under perioden och innan de finansiella rapporterna godkännts för utfärdande innan balansdagen. (IFRS 3, p66). De upplysningar som ska lämnas anges i punkt 66 och avser bland annat vilka företag som förvärvats och vilken tidpunkt förvärvet är gjort. (IFRS 3, p 67 a—i)

Det finns även ytterligare uppgifter som ska lämnas och bland annat kan nämnas punkt 74 och där anges att företaget även ska lämna upplysningar till användarna om ändringar av det redovisade värdet för goodwill under perioden. (IFRS 3, p 68-77)

3.5.3 Internationell Redovisningsstandard IAS 36 - Nedskrivningar

Denna IAS-lag har till syfte att beskriva metoder som företag ska tillämpa för säkerställande av att dess tillgångar inte redovisas till högre värde än vad som är återvinningsvärdet. En tillgångs värde är för högt om det värde som redovisas är högre än det förväntade inbetalningsöverskottets nuvärdesberäkning. Hur detta beräknas finns angivet i bilaga A till standarden. Det är då aktuellt med ett nedskrivningsförfarande och hur detta ska göras framgår i standarden. Vidare anger denna standard de upplysningar som företagen ska lämna i sin redovisning. (IAS 36, inledning)

Det som kallas "impairmenttest" innebär att företagen ska göra en prövning av värdet på tillgången på balansdagen och bedöma om det finns indikationer på en minskning av det värde som är redovisat. Detta ska även göras för tillgångar som har obegränsat nyttjandevärde eller en tillgång som inte är tagen i bruk. För dessa tillgångar gäller att prövningen ska göras oavsett om det finns indikationer på en värdeminskning eller ej. Vidare kan denna prövning göras vid olika tidpunkter för olika typer av tillgångar och är möjlig att göra när som helst under räkenskapsåret, däremot gäller samma årliga prövningstidpunkter. (IAS 36, p9-10)

Har värdet minskat ska en beräkning av tillgångens återvinningsvärde göras. Återvinningsvärdet definieras som det högsta av en tillgångs nettoförsäljningsvärde och nyttjandevärde. Ytterligare finns definitioner av vad som menas med nettoförsäljningsvärde, vilket är marknadsvärdet minskat med försäljningskostnader. Nyttjandevärdet är beräknat efter nuvärdesberäkning av förväntade framtida kassaflöden. (IAS 36, p9, p18)

De indikationer som ska beaktas vid prövning av nedskrivningsbehovet är utifrån både externa och interna informationskällor. Till externa källor räknas marknadsvärde, betydande

förändringar i marknadsförutsättningar och andra omvärldsfaktorer vilka kan förväntas ge en negativ effekt för företaget eller om värdet på företagets eget kapital överstiger vad som är börsvärdet. Till de interna informationskällorna räknas att det finns tydliga indikationer på det faktum att tillgången är föråldrad eller skadad, betydande förändringar inträffat eller kan förväntas vilka kan påverka företagets möjligheter att utnyttja denna tillgång enligt dess avsedda ändamål, eller att det finns indikationer på att avkastningen förväntas vara lägre än det som tidigare förväntats. Denna uppräkningslista är inte begränsad utan även andra indikationer är möjliga att använda för denna beräkning av nedskrivningsbehovet. (IAS 36, p12-14)

För goodwill gäller att det ska bestämmas till vilken eller vilka kassagenererande enheter denne tillhör samt fördelas på vart och en av dessa enheter som förväntas bli gynnade av förvärvets synergier. För varje enhet som goodwill ska fördelas på gäller att den ska svara mot lägst nivå i den del av företaget som övervakas i den interna kontrollen. Den får inte överstiga ett segment vilket fastställs enligt IAS 14. (IAS 36, p65 ff.)

Det finns också ett utrymme för uppskrivning genom återföring av tidigare gjord nedskrivning. Detta är också något som ska prövas på balansdagen och om indikationer finns att en tidigare gjord nedskrivning inte längre är motiverad ska återvinningsvärdet beräknas. Även här ska hänsyn tas till externa och interna informationskällor. Vad som är viktigt är att det redovisade värdet inte får beräknas högre än vad som skulle ha redovisats om nedskrivning inte gjorts. För goodwill gäller dock att en tidigare gjord nedskrivning inte ska återföras i den period som följer efter den period nedskrivningen gjorts. (IAS 36, p109 ff.)

3.5.4 Internationell Redovisningsstandard IAS 38 - Immateriella tillgångar

Denna internationella redovisningsstandard behandlar immateriella tillgångar. Syftet med denna standard är att ange hur immateriella tillgångar ska behandlas i redovisningen, vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att tillgången skal kunna redovisas i balansräkningen samt hur de värden som beräkning av de värden som redovisas ska beräknas. Standarden anger också att den inte gäller då de immateriella tillgångarna regleras av en annan standard. Denna standard tillämpas numera inte för goodwill som förvärvats vid ett företagsförvärv utan där ska IFRS 3 tillämpas¹³. (IAS 38, inledning)

Definitionen av en immateriell tillgång är:

”En immateriell tillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form.” (IAS 38, 8p)

Kravet på identifierbarhet gäller för att den immateriella tillgången ska kunna skiljas från goodwill. En förutsättning för att företagen ska kunna ta upp denna resurs är att de ska ha kontroll över tillgången samt att den ska kunna förväntas ge framtida ekonomiska fördelar. En

¹³ Enligt den ändring som gjordes den 29 december 2004.

immateriell tillgång ska beräknas till dess verkliga värde vid förvärvstidpunkten och det är detta värde som ska vara anskaffningsvärdet. Här ska beräkning göras med hänsyn till det förväntade marknadsvärdet för denna tillgång och i och med detta anses sannolikhetskriteriet uppfyllt. (IAS 38, p 11 ff.)

Vidare krävs att nyttjandeperioden ska fastställas efter beräkningar av hur tillgången bäst används samt att den avskrivningsmetod som tillämpas ska återspegla den förbrukning som förväntas. Nyttjandeperioden kan vara begränsad eller obegränsad. När en obegränsad tid för nyttjandet ska fastställas ska relevanta faktorer beaktas. Det anges också i denna standard hur värderingen efter anskaffningstidpunkten ska göras. Det kan vara efter huvudprincipen om anskaffningsvärdet minskat med de ackumulerade nedskrivningarna som är gjorda. Den alternativa principen är möjlighet till omvärdering och då baseras värdet efter marknadsvärde under förutsättning att en aktiv marknad finns. (IAS 38, p 22ff, p 72ff)

Den avskrivningstid och avskrivningsmetod som är vald ska omprövas vart räkenskapsår. Föreligger förändring i nyttjandeperioden mot tidigare bedömningar ska avskrivningstiden ändras och detsamma gäller om det är någon förändring den metod som är vald för avskrivningsmetoden. (IAS 38, p104)

4 Empiri

I följande kapitel sammanfattas den insamlade empirin som erhållits genom intervjuer. Vi har genomfört tre intervjuer med företag varav två har varit personliga intervjuer och en per telefon. Vi har även genomfört tre intervjuer med kunniga personer inom det behandlade området från tre stora revisionsbyråer. Trots att dessa personer har olika befattningar har vi valt att kalla dem Revisor A, B och C. Två av dessa har varit personliga intervjuer och en genomfördes via e-post. Följande empiri presenteras i löpande text och varje intervjusammanfattning avslutas med en sammanfattning som är kopplad till problemställningen i kapitel 1. Vi har valt att presentera företagen och respondenterna anonymt i empirin, eftersom vi anser det vara irrelevant att namnge dem.

4.1 Företag

4.1.1 Företag A

Fallföretag A är en koncern som består av två bolag som är inriktade på två olika affärsområden. Respondenten jobbar som ekonomichef på företaget.

De fördelar som respondenten ser med införandet av IFRS 3 är att det sker en bättre genomgång av företaget. Detta leder till att det blir en annan intern kontroll för att försvara sitt värde. Han menar också att det är positivt att man måste identifiera vad goodwill egentligen är och att det inte sker per automatik. De nackdelar som respondenten finner påtagliga är att det medför ett mer administrativt arbete men säger samtidigt att ingen positiv effekt kommer gratis. Införandet leder även till att fler personer blir involverade vilket både kan ses som positivt och negativt.

De problem som kan uppkomma är att reglerna är klara och tydliga men att det inte är så enkelt i verkligheten. Vad är det som ska tas upp och vad ska inte tas upp är en frågeställning som respondenten ställer sig. Det som kan ställa till problem är att hitta säkerheter i värdet som är längre fram än 12 månader då han pratar om exempelvis volymer och förhandlingar. Ju längre fram i tiden desto sämre blir träffarna.

Eftersom IFRS är så nytt och kunskapen inte är riktigt utbredda än blir det lite svårt att få det att stämma överens med företagets dotterbolag som styrs av regler i sitt land. Respondenten menar att kunskapen inte finns utomlands och att man måste jobba på att sprida kunskapen.

Sammanfattningsvis kan man säga att IFRS har medfört att företaget visar ett bättre rörelseresultat.

Sammanfattning

- Sammanfattningsvis kan man säga att respondenten tycker att de positiva effekterna med IFRS överväger det negativa effekterna. Han menar att det ger en bättre intern kontroll men att införandet samtidigt har medfört mer administrativt arbete för företaget. Detta har lett till att fler personer blir involverade i arbetet.
- För företag A har införandet av IFRS inneburit att de redovisat ett bättre rörelseresultat.

4.1.2 Företag B

Fallföretag B är ett betydande koncernföretag inom sin bransch med ca 250 dotterbolag. Respondenten vi intervjuat har det operativa ansvaret för att ta fram redovisningsmaterial samt färdigställa de finansiella rapporterna.

De största skillnaderna i det nya regelverket IFRS 3, gällande goodwill, enligt respondent B är att det inte längre får göras avskrivning på goodwill enligt plan. Vidare resoneras kring identifieringen av immateriella tillgångar och goodwill vid förvärv. Tidigare var det inte lika kritiskt eller viktigt att identifiera den goodwill som uppkom vid företagsförvärv utan den sågs som en residual och ingen vidare eftertanke gavs då den enbart skrevs av enligt plan. Idag måste noggrannare identifiering av restposten vid förvärv göras för att utröna de olika immateriella tillgångar som kan ingå utöver faktisk goodwill, till exempel kundstock, patent, varumärke etc. Detta leder till en ökad värderingsprocess. Eftersom dessa immateriella tillgångar identifieras blir de i någon form tidsbestämda och därmed ger det kortare avskrivningsperioder. Detta får enligt honom stora effekter på resultaträkningen. Till en början stora nedskrivningar för att senare plana ut. Han poängterade även att förvärv före regelverkets ikraftträdande ger en effekt av stora goodwillposter som nu inte kostnadsförs. I senare balansräkningar uppstår då en mix av gamla och nya immateriella tillgångar. För att upphäva effekten av det nya regelverket på goodwill justerades, i fallföretag B, nyckeltalen 2003 genom att exkludera goodwill.

Fördelar med det nya regelverket beträffande goodwill var enligt honom den ökade kontrollen på immateriella tillgångar samt att det nu är tvingande att identifiera goodwill. Att detta medför merarbete och ökat utnyttjande av resurser får ses som en nackdel samt att värderingsprocessen är svår. Det mest komplexa i värderingsprocessen är då att veta vad verkligt värde verkligen är. Det är inte identifiering av goodwill i sig som är svår eftersom det är residualen men den bygger på att värderingen är korrekt gjord för de övriga immateriella tillgångarna. Värderingen är trots allt subjektiv. Han påpekade även att en nackdel är de stora skillnader som uppstår i resultaträkningen på grund av att planmässig avskrivning inte längre tillämpas. Den största effekten som hitintills uppkommit på grund av de nya reglerna är, enligt företag B, de stora avskrivningar man fått göra.

Den metod fallföretag B tillämpar vid eventuell nedskrivning är impairmenttest och denna metod tillämpar hela koncernen. Deras företagsförvärv är alltid till marknadspris och därmed

ansågs det vara till rättvisande pris. Men han poängterade att det i efterhand kan anses vara ett över- respektive underpris beroende på olika marknadsrelaterade faktorer, t ex marknadsräntor. Vidare framförde han att de får anse att det nya regelverket, IFRS 3, har förbättrat den rättvisande bilden. Det blir ett regelverk som gäller för alla och det är mycket positivt. Möjligen kan det ta några år innan alla har satt sig in i detta fullt ut. Det är ett mycket stort regelverk att sätta sig in i. Företagen måste lämna mer information vad avser förvärv i sina redovisningar. Det är också positivt med ett internationellt regelverk. Den tidigare traditionen inom svensk redovisning har varit mycket trygg, det har inte varit några större skillnader år från år och avskrivningarna har fortlöpt med ungefär samma belopp. Det förändras helt i och med det nya regelverket och posterna i balans- och resultaträkningarna måste identifieras mycket noggrannare. Vidare ansåg han att den rättvisande bilden förbättrats då det ökade upplysningskravet gör att mer information ges till marknaden.

Sammanfattning

- De huvudsakliga fördelarna enligt respondenten är den ökade kontrollen på de immateriella tillgångarna. Dels genom att fler tillgångar identifieras vilket leder till noggrannare värdering av goodwill samt att det är tvingande genom lag. Vidare ansågs det som en fördel med ett internationellt regelverk. De märkbara nackdelarna är främst värderingsprocessen och följaktligen det ökade merarbetet samt resursanvändandet. Över huvudtaget ansågs regelverket komplicerat och det ansågs ta tid innan det är fullt inarbetat.
- Den största svårigheten enligt respondenten är kontrollen över eller ovissheten kring den effekt nedskrivningarna av goodwill genererar i resultat- och balansräkningen. Det nya regelverket skapar en ojämna värdeförändring från period till period på grund av att det nu görs nedskrivning till verkligt värde vid behov istället för som tidigare, planmässig avskrivning

4.1.3 Företag C

Fallföretag C är ett bolag som utformar mobila underhållningstjänster såsom spel och chatt. Företaget börsnoterades på Stockholmsbörsens O-lista 2001. Respondenten arbetar som redovisningschef på företaget.

Respondenten menar att införandet av IFRS inte medför några direkta fördelar utan anser att man ersätter något systematiskt med något som är väldigt subjektivt. Han frågar sig hur man kan värdera något som är en restpost. Hur värderar man en residual?

De problem som IFRS skapar är att man gör sina prognoser utifrån en massa antaganden. Respondenten menar att det är svårt att identifiera hur mycket goodwill som tillhör respektive verksamhet då det ständigt görs omstruktureringar. Han säger också att man kan ifrågasätta om det är nya regler eller om det bara är en skärpning av de befintliga.

De förvärv som gjordes under åren 2004 och 2005 kommer inte att påverka så mycket under det första året utan det är först året efter som det stora testet görs. Företaget har idéer om hur modellerna ska se ut men det är inget som är fastställt ännu.

De som har hänt i och med införandet av IFRS är att det som låg som goodwill under 2004 har nu minskat och blivit omgjort till andra typer av immateriella tillgångar. Respondenten tycker att det har lett till marginella effekter och att det har blivit en marginell skillnad i resultatet.

Fallföretaget påverkas mest av IFRS 3 vilket enligt respondenten leder till mycket mer administrativt arbete och att de i praktiken blir tvungna att köpa in kompetens utifrån. Detta måste göras för att detta skapar förtroende och legitimitet då det utförs på ett korrekt sätt och att det inte är modellerna i sig som är svåra.

Sammanfattning

- Respondenten menar att nackdelen är att man utifrån en massa antaganden gör sina prognoser. Att man ersätter något teoretiskt systematiskt med något väldigt subjektivt. Några fördelar ansåg han inte direkt finnas.
- Införandet av IFRS har inte medfört några stora effekter på företaget och det har endast blivit en marginell skillnad i resultatet. Respondenten menar att det var bättre förr.

4.2 Revisorer

4.2.1 Revisor A

Respondenten arbetar inom rådgivning och har huvudansvar för företagsköp och värderingsrelaterade tjänster på en av Sveriges största revisionsbyråer. Revisor A är varken godkänd eller auktoriserad revisor, men har arbetat på företaget i åtta år, varav två år som revisor.

Revisor A anser att de största skillnaderna som medförts i och med IFRS gällande goodwill är att ingen avskrivning får göras löpande längre, utan istället ska ett så kallat impairmenttest göras för att pröva om en värdenedgång föreligger. Den andra stora skillnaden är att negativ goodwill inte längre får tas upp i balansräkningen, utan ska kostnadsföras direkt. Ytterligare en skillnad är att man måste identifiera de immateriella tillgångar som finns vid förvärv och inte använda goodwill som enbart en restpost. Effekten har blivit att goodwillposten blir mindre då andra immateriella tillgångar förutom goodwill måste identifieras i det överpris som betalas. Därmed blir goodwill tydligare relaterat och förvärven mer transparenta än vid tidigare regelverk. Detta medför i sin tur större upplysningskrav för företagen i deras

finansiella rapporter, där exempelvis köpeskillingen ska offentliggöras, berättar respondenten.

Han anser att problem kan uppstå vid värderingen av goodwill, då främst att kunna göra korrekta värderingar. Värderingen blir olika beroende på vem som gör värderingen och kan vara svår att göra då goodwillen är immateriell. Vidare ansåg han att det föreligger marknadsrelaterade nackdelar då det är svårt att förutse effekterna av ett förvärv t ex hur vinst per aktie påverkas.

För företag anser respondenten att problem föreligger vid värdering, dels eftersom IFRS 3 är långtgående komplicerad jämfört med tidigare regelverk. Vidare menar revisor A att de nya reglerna är svåra att applicera och skapar merarbete för företagen, vilket är resurskrävande. Han hävdar att företagen får mindre kontroll över förvärven genom att de inte vet vilka marknadseffekter de kommer att medföra.

För att testa om ett nedskrivningsbehov föreligger måste man utföra ett impairmenttest. Respondenten redogjorde för förfarandet och förklarade att testet görs utifrån en kassaflödesgenererande modell där en jämförelse mellan återvinningsvärdet och nettotillgångarna ligger till grund för nedskrivningsbehovet. Testet avgör om det går att försvara det nuvarande värdet på goodwillen eller om det är felallokerat. Dock framhåller han att bedömningen inte enbart görs genom matematiska beräkningar, utan slutligen genom en diskussion. Vidare resonerar han ifall goodwillposten återspeglade ett verkligt värde eller inte eftersom gamla nedskrivningar inte får återföras.

Revisorns roll har inte påverkats så till vida att denne inte är expert, utan arbetar i team som hjälps åt vid granskningen på samma sätt som tidigare, menar Revisor A. Han påpekar att det däremot har förändrats genom att goodwillposten är mer osäker nu än tidigare och där subjektiva bedömningar ligger till grund för värderingen till skillnad mot det föregående reglementet.

Det största problemet med IFRS 3 är att företagen har bristande kompetens för att utföra impairmenttesten och måste därmed i många fall hyra in konsulter som sköter detta, berättar respondenten. Han förklarar att konsulterna utifrån inte får fullständig och inte heller objektiv information om företaget och värdenedgångsbehovet. Det är svårt att göra korrekta bedömningar utifrån subjektiva avkastningskrav som företaget satt upp, vilket leder till att revisorns tycke ställs mot företagets tycke. Revisor A menar att detta är revisorns dilemma då denne måste rapportera när uppfattningen inte delas med företaget. På grund av den obalans som finns mellan revisorns respektive företagets kompetens, får revisorn ingen bekräftelse om hans arbete är utfört på rätt sätt. Detta då företagen har svårt att argumentera för sin värdering eftersom kompetensen inte är tillräcklig.

Respondenten tycker att en klart mer rättvisande bild ges nu i och med införandet av IFRS. Han menar på att företagen tidigare slumpade det som betalades i överpris till restgoodwill jämfört med det nya reglementet där alla tillgångar i förvärvsanalysen måste identifieras. Detta för med sig en klart bättre bild av förvärvet då företagen måste göra en ordentlig analys av vad som verkligen köpts, förklarar han vidare. De schablonmässiga avskrivningarna som gjordes på en restgoodwill i tidigare regelverk gjorde att revisor A ifrågasatte om en

rättvisande bild verkligen förelåg. Han anser att det blivit bättre nu när man tar med ett korrekt värde av goodwill som utgångspunkt och därefter beaktar de faktiska förändringar som skett.

Trots den värderingsproblematik som IFRS för med sig anser revisor A att de nya reglerna för goodwill är bättre totalt sett, genom att de ger upphov till en större inblick i företagen.

Sammanfattning

- Respondenten ser fördelar med IFRS 3 då goodwill blir tydligare relaterat och posten används inte längre enbart som en restpost. De främsta nackdelarna som han nämner är att de nya reglerna för goodwill är resurskrävande och att den subjektiva värderingen är mer komplicerad än tidigare.
- De svårigheter som uppstår i och med IFRS 3 grundar sig i den komplexitet som finns i de så kallade impairmenttesten som görs för att pröva för värdenedgångsbehovet, menar revisor A. I och med detta måste företagen oftast hyra in konsulter utifrån som inte får fullständig information för att göra korrekta bedömningar, vilket är det största problemet med de nya reglerna.

4.2.2 Revisor B

Revisor B är auktoriserad revisor och är ansvarig för revisionen i den publika bolagsgruppen på en större revisionsbyrå.

Den problematik som finns i samband med övergången till IFRS är till större delen för äldre förvärv, då det är en svårighet i mätbarheten och man får se bakåt i tiden, teoretiskt sett. Goodwillvärdet har i allmänhet varit lägre och även att det kan ha varit för högt bruttovärde i goodwillposterna. Företagen ska numera göra ett impairmenttest, jämfört med tidigare då de bara behövt göra det om det fanns risk för värdenedgång. Ett annat problem är att då IFRS gäller noterade koncerner finns risk att enskilda bolag också vill tillämpa detta regelverk men det är till vissa delar i strid med årsredovisningslagen. En ytterligare sak är att latent skatter kan uppstå, men om avsikt att t ex ha goodwill kvar och inte sälja ut blir det ingen skatt.

De fördelar som medförs är till större delen att detta inte påverkar ekonomin i koncernerna utan de har sitt värde oförändrat. I förvärvskalkylen och dess fördelning finns det en identifierbar skillnad och idag blir det aktuellt med att bryta ut och identifiera goodwillvärdet bättre. Helhetsbedömningen blir lättare när det är med specificerat. Rent generellt har införandet av dessa nya regler inte inneburit så mycket för redovisningslagstiftningen då detta har varit mycket likt innan.

Det finns inte heller några direkta nackdelar ur redovisningsperspektiv för företagen. Däremot finns en stor balanspost med den kassagenererande enhetens avkastning vilken är beroende av framtida utsikter och detta kan ge en stor påverkan. Tidigare har detta varit mer överblickbart

och är en rätt subjektiv bedömning för de olika bolagen. Ur teoretiskt perspektiv kan det vara en intressant frågeställning om vad goodwill är hänförlig till? Till exempel ett forskande bolag är goodwill hänförlig till någon produkt hänförlig till bolaget eller är det hänförlig till något annat?

Företagen har redan anpassat sig till de nya reglerna och många har inte haft med avskrivning på goodwill i sin rapportering. Detta ger fördelen genom att jämförbarheten ökar då det tidigare varit olika tidsperspektiv i avskrivningarna. Vad som är en intressant frågeställning är då goodwill helt har skrivits av respektive skrivits ned, varför har företagen valt att göra det, är det något som det redan finns indikationer på i kassaflödet? Vad ger detta för problem i framtiden? Detta är även en bedömningsfråga och därmed blir det lite svårgreppbart. Utöver detta kan bedömningen vara helt upp till företagsledningen, vill de ta risken att värdet inte finns där, kommer de att vilja ha med ett dåligt år för att "rensa" och skriva upp? VD-byten kan också innebära en påverkan av gjorda värderingar.

För de företag som har haft förvärv länge blir det inte så problematiskt däremot vid nya förvärv och hur då särskilja de olika delarna i förvärven. Det kommer att ta tid innan detta kommer på plats och t ex praxis har utvecklats.

De revisionsproblem som kan uppstå gäller fördelningsregler. Vid förvärv när det ligger en värdeökning i framtiden kan det vara svårigheter vid värderingen även om ökningen ligger inom en snar framtid. Det kan vara ett problem när underlagen inte är tillräckligt underbyggda och en revisor kan ifrågasätta först framåt i tiden. Rimligheten och avkastningen visar sig först historiskt. Vidare kan verifieringen av datan i modeller, t ex känslighetsanalysen, rensas från företagets kanske optimistiska syn för att se om beräkningen fortfarande klarar värdet. Men den som känner företaget bäst är oftast dem själva och det kan vara svårt att ifrågasätta värderingen. Däremot finns vissa möjligheter att kalla in experter för utvärdering av olika bedömningar. Samt att göra till- eller avstyrkningar efter dessa utlåtanden. Utöver detta får man titta på allmänna trender och makrotendenser. I redovisningen kan detta utläsas först när modellerna kan följas upp t ex årsvis.

Den största fördelen revisionsmässigt är dock att det är större krav på dokumentation av t ex goodwillvärdet och att det därmed blir lättare att göra bedömningar. Med tanke på företagets rättvisande bild kan man numera ställa högre krav på förvaltningsberättelsen och dokumenterade värden vilket också innebär att företagen ska lämna fler upplysningar än tidigare. Detta tillsammans ger en mer rättvisande bild. Angående förankringen av IASB:s nya regelsystem har det varit väl förankrat tidigare och är det fortfarande, vilket innebär ett närmande mot det regelsystem som gäller i USA. Men det finns en risk att det kommer att bli undantag i en del länder och vissa länder som till exempel Sverige har utökat dem. För övrigt så välkomnar han detta närmande av standarder och det blir lättare vid revidering av koncerner. Nästa steg i detta blir att se vad som händer.

Sammanfattning

- Revisor B ser det som en fördel då goodwillvärdet bryts ut och identifieras bättre än tidigare. Det ger en enklare helhetsbedömning då tillgångarna specificeras tydligare. Vidare sågs det som en fördel med det ökade kravet på dokumentation och upplysning vilket även detta förenklar för revisorns bedömningar. Som nackdel anses den subjektiva bedömningen fortfarande svår om inte svårare.
- Enligt respondenten anses det föreligga svårigheter vid impairmenttestets förfarande. Dels genom rimlig bedömning av framtiden men även huruvida företagens eventuella optimistiska syn genomsyrar testet eller inte. Många faktorer i testet kan ifrågasättas vilket medför att bedömningen av testet är komplex.

4.2.3 Revisor C

Denna intervju är gjord via e-post och frågor har skickats till respondenten vilken arbetar inom aktuellt område. Han är inte revisor men är ekonomie doktor vid EHL i Lund.

Han anser att förvärvsanalys enligt IFRS 3 är mer krävande än IAS 22/RR1. Han ser också teoretiska problem med sättet att värdera de ytterligare immateriella tillgångar som identifieras, han tror dock att han är ganska ensam om det. Det blir ett mer sofistikerat regelverk och revisorn måste behärska det och granskningen blir också mer omfattande och sofistikerad. Det som i första hand granskas är den årliga värdenedgångsprövningen.

Han anser att IASB:s nya regelsystem, IFRS 3, är väl förankrat i deras föreställningsram i stora drag men ett problem är vissa avvikelser. Dessa avvikelser är behandlade i utkastet till IFRS 3. En aspekt av detta är att IASB och FASB tillsammans reviderar föreställningsramen.

I fråga om hur kvalitetskriterierna relevans, tillförlitlighet, begriplighet och jämförbarhet i IASB:s föreställningsram efterlevs av företagen lika väl som tidigare svarar respondenten att ”I den utsträckning dessa kriterier ska efterlevas av de rapporterade företagen, och inte bara av IASB när de utfärdar standarder och tolkningar, måste man nog säga att dessa kriterier efterlevs bättre än de gjorde tidigare” Regelverket leder i och för sig inte så sällan till överdrifter, men allt kring övergången till IFRS och särskilt Panelens granskningar har uppenbart lyft nivån på noterade företags rapportering.

Sammanfattning

- Som nackdel anser Revisor C att förvärvsanalysen är mer krävande än tidigare. Han anser att övergången uppenbart lyft nivån på noterade svenska företags rapportering, vilket får anses som en fördel.
- Revisor C ser svårigheter kring värderingen av de ytterligare immateriella tillgångarna som ska identifieras.

5 Analys

I detta kapitel analyserar vi den empiri som samlats in genom de genomförda intervjuerna. Vi tolkar materialet och återkopplar till vår referensram för att det ska vara lättare att förstå sammanhanget. För analysen använder vi våra problemställningar som utgångspunkt. Tanken med detta är att försäkra oss om att vi uppfyller syftet med uppsatsen och på så sätt behåller den röda tråden.

5.1 Inledning

I empirikapitlet redogjorde vi för den insamlade informationen som vi erhållit genom våra intervjuer. Denna empiri ska vi nu analysera med hjälp av den referensram som presenteras i teorikapitlet. De funderingar och tankar vi fått genom intervjuerna och övrig information kommer vi att presentera i detta kapitel med utgångspunkt från vårt syfte. I analysen kommer vi att försöka generalisera verkligheten utifrån våra nyvunna kunskaper. Detta för att det ska underlätta förståelsen för det vi kommit fram till.

Vi har valt att inte skilja revisorns respektive företagets perspektiv åt i analysen, med avsikt att skapa en allmän bild av verkligheten och även för att skapa mer trovärdighet i analysen. En ökad trovärdighet skapar vi genom att använda samtliga intervjuer i samma analys och inte dela upp dem i två skiljda analyser där revisorernas och företagets åsikter särskiljs.

Vi återkommer nu till våra centrala frågeställningar för att färskna upp minnet för läsaren så att det blir lättare för denne att ta till sig informationen. Följande frågeställningar ska analyseras:

- Hur påverkar införandet av IFRS 3 företagets värdering av goodwill?
- Vilka svårigheter uppstår vid övergången till IFRS 3:s värderingsregler för goodwill?
- Vilka effekter har de nya värderingsreglerna på efterlevnaden av IASB:s föreställningsram?

5.2 Effekter av införandet av IFRS 3

De företag vi intervjuat är alla noterade på Stockholmsbörsen. Detta ställer stora krav på upplysning och finansiell rapportering till marknaden, vilket kräver mer administration och högre kompetens inom dessa områden. Då det nya regelverket vunnit laga kraft måste noterade bolag snabbt anpassa sig och sin redovisning efter detta. Införandet av IFRS 3 har de senaste åren inneburit en omfattande omstrukturering inom redovisningsområdet för noterade bolag. Det är från och med den 1 januari 2005 som företagen är skyldiga att tillämpa det nya regelverket och det är först i år man ser de faktiska effekterna av införandet. Framförallt

revisorerna blir tvungna att sätta sig in i det nya regelverket och behärska det eftersom de är specialister inom området och anlitas för dessa uppdrag.

5.2.1 Skillnader mellan nuvarande och tidigare regelverk

Den största skillnaden mellan gamla och nya regelverket är enligt respondenterna att IFRS 3 inte tillåter planmässiga avskrivningar. Det förra regelverket, RR15, som också behandlar avskrivningar av immateriella tillgångar tillät avskrivning enligt plan på maximalt 5 år. De tidigare avskrivningarna på goodwill gjordes schablonmässigt med lika stora belopp årligen. Dessa belopp var kända på förhand och kunde därmed beaktas i framtida budgetar. Enligt IFRS 3 ska ingen planmässig avskrivning göras, utan ett impairmenttest ska utföras. Testet är en värdenedgångsprövning av goodwill som innebär att företagen i förväg inte vet hur stora belopp som goodwillen ska skrivas ned med om nedskrivning ens är aktuell. Effekten blir en ojämnare fördelning av nedskrivningar på goodwill över tiden. Generellt sätt bör resultaten bli bättre då inga avskrivningar görs enligt plan. Detta med antagandet om att företagen inte behöver göra några nedskrivningar. Om däremot stora nedskrivningar måste göras kommer resultaten att påverkas negativt i jämförelse med tidigare regelverk. Det ska sägas att effekterna av IFRS 3 och dess nya värderingsregler till stor del påverkas av företagets storlek och andel goodwill i förhållande till totala tillgångar.

Våra respondenter har sett olika effekter på både resultat- och balansräkning i och med införandet av IFRS 3. Exempelvis har företag A redovisat ett bättre resultat än tidigare. Resultat har blivit bättre eftersom inget nedskrivningsbehov föreligger samtidigt som de planmässiga avskrivningarna upphört. Inga framträdande mönster har kunnat utläsas av analyser av de intervjuade företagen beträffande värderingen av goodwill. Detta framförallt på grund av att vi har intervjuat för få företag. Vi tror även att andra faktorer kan ha haft inverkan såsom företagets storlek, bransch, framtidsutsikter samt andel goodwill av totala tillgångar.

En annan skillnad är att företagen idag måste urskilja fler immateriella tillgångar i det oförklarade övervärdet vid förvärv än tidigare. Innan införandet av IFRS 3 identifierades inte detta värde. Det oförklarade övervärdet vid förvärv togs tidigare upp som enbart goodwill, det vill säga residualen mellan det pris en koncern faktiskt betalar, anskaffningsvärde, och förvärvets identifierbara tillgångar och skulder, beaktat eventuell uppskjuten skatteskuld och fordran, till verkligt värde enligt RR 1:00. Företagen ska hädanefter noggrant urskilja och specificera alla de eventuella tillgångar som kan ingå i det överpris som betalas och inte enbart identifiera det som goodwill, enligt IAS 38. Detta medför att ett lägre och mer korrekt värde på goodwill redovisas samt att övriga immateriella tillgångar blir i någon form tidsbestämda. Exempel på övriga immateriella tillgångar kan vara varumärke, kundstock och patent. Då företagen ska identifiera dessa tillgångar kan de med större sannolikhet uppskatta varaktigheten i tillgångens nyttjandeperiod. Konsekvensen av detta är att goodwillposten i balansräkningen generellt sätt bör få ett lägre värde och att övriga immateriella tillgångar bör i sin tur bli högre värderade.

Tidigare gällande rekommendation, RR1:00, gjorde det möjligt för företag att aktivera negativ goodwill i balansräkningen ifall den avsåg förväntade förluster eller kostnader alternativt en direkt resultatföring. Nu gällande lag, IFRS 3, medför att negativ goodwill inte längre får användas som balanspost. När sådan uppkommer ska den intäktsföras direkt och får inte aktiveras i balansräkningen. Om negativ goodwill uppstår vid förvärv får det effekten att företagets resultat blir lägre och tillgångarna i balansräkningen högre än vid tillämpningen av redovisningsrådets rekommendation.

5.2.2 För- och nackdelar med IFRS 3

Vid förvärv ska företagen, som tidigare nämnts, urskilja vilka immateriella tillgångar som erhållits samt specificera dessa i balansräkningen. Detta medför ett mer korrekt värde och ett förtydligande av goodwillposten som tidigare inte identifierades lika ingående. Detta kan uttryckas som om förvärven har blivit mer transparenta. Respondenterna ser detta med transparens som en fördel eftersom goodwill blir mer relaterat till tillgångens faktiska värde. De nya reglerna leder till en noggrannare och mer korrekt värdering av goodwill, detta medför att värdet på goodwill blir mer relaterat till deras faktiska värde. Då värdet på goodwill är bättre relaterat medför det en mer rättvis nedskrivning och följaktligen en mer rättvisande bild av goodwill. Vi anser att detta avspeglar verkligheten bättre, då det tidigare förhöll sig mer schablonmässigt och hade sin utgångspunkt i ett mer osäkert värde på goodwill.

En annan fördel som våra respondenter framhävde är att den interna kontrollen över goodwill ökar. Innebörden av detta är att nu gällande lag tvingar företagen till löpande kontroll av sina immateriella tillgångar. Enligt den nya lagen ska företagen åtminstone årligen pröva, dels nyttjandeperioden, men även värdet på tillgångarna. Denna prövning är positiv på så sätt att man ständigt övervakar goodwillposten, men detta kräver även merarbete. Tidigare redovisningsrekommendation för immateriella tillgångar, RR15, gav inga incitament till löpande kontroll av goodwill då denna skrevs av schablonmässigt enligt plan.

Enligt intervjuerna framkommer det att det nya regelverket innebär att den nya värderingsprocessen är långtgående komplicerad. Detta ser respondenterna som en nackdel då det nya värderingssättet är mer resurskrävande än föregående. Eftersom detta är en subjektiv bedömning och flertalet antaganden måste göras, blir den svårbedömd. Då fler personer involveras i värderingsprocessen ger det upphov till mer administrativt arbete. Eftersom komplicerad värdering ska göras och legitimitet ska skapas kan det vara befogat med inhyrd kompetens. Även detta kan vara resurskrävande men kan ge upphov till förtroende till marknaden då det blir korrekt gjort.

Även marknadsrelaterade nackdelar uppstår på grund av de nya värderingsreglerna för goodwill. Revisor A anser det svårt att förutse de ekonomiska effekterna av ett förvärv främst hur det kan påverka eventuella nyckeltal, exempelvis vinst per aktie. För företagen är det svårt att på förhand veta hur stort värdenedgångsbehovet på den nyanskaffade goodwillen är. Därmed kan inga säkerställda prognoser på nedskrivningar av förvärvad goodwill göras. Ett

alternativ för företagen är att exkludera goodwill i de nyckeltal som berörs. På så sätt kommer informationen till marknaden inte påverkas av effekterna av nedskrivningarna på goodwill.

5.2.3 Svårigheter som uppstår med det nya regelverket

Företag A anser att IFRS 3 skapar svårigheter genom att företag utanför europeiska unionen inte har tillräcklig kunskap om den nya lagen. Dessa svårigheter uppstår när företag utanför europeiska unionen ska rapportera till moderbolag inom den. Vi tror de här problemen är kortvariga då detta problem visar sig främst under inskolningsperioden. Efterhand kommer dotterbolagen utanför EU att anamma den nya lagen och med detta kommer svårigheterna minska.

På grund av den komplicerade värderingsprocessen för goodwill blir det svårt för företagen att göra korrekta värderingar. Den subjektiva bedömningen kan leda till att resultaten blir olika beroende på vem som gör den. Då en immateriell tillgång är en icke monetär tillgång utan fysisk form inger det svårigheter vid värderingen av den. Respondenterna ser svårigheter i att fastställa vad verkligt värde egentligen är för en sådan tillgång. Detta sammantaget gör hela processen komplex och skapar svårigheter vid bedömning om värderingen som görs återger verkligheten.

Den förmodligen största svårigheten för företagen är att de inte har tillräckligt med kompetens för att utföra prövningar för värdenedgång på goodwill. Därför blir de flesta företag tvungna att hyra in konsulter utifrån som gör detta arbete åt dem. Härmed uppstår ytterligare svårigheter. Med avsikt att skapa en bra bild av sig själva och sin framtid, förekommer det troligen ofta att företagen inte ger fullständig och helt objektiv information till dem som ska utföra värderingsarbetet. Det är förståeligt att företagen inte är speciellt angelägna att ge ut information som skulle kunna leda till att en negativ bild av företaget ges till konsulterna. Detta är knutet till de värdenedgångsprövningar som konsulterna gör på så sätt att den utgivna informationen används av dem som underlag för att se om goodwillvärdet kan försvaras. Ger företagen ut information som leder till att framtidsutsikterna försämrats, kommer värdet på goodwillen hotas. Vidare kommer nedskrivningar på goodwill bli nödvändiga och ha en negativ resultatpåverkan. I och med detta resonemang tror vi att företagen undanhåller sådan information för de anlitate konsulterna. Sammanfattningsvis leder dessa problem till att de som utför värderingsarbetet och inte får tillräckligt med underlag från de granskade företagen inte heller har möjlighet att göra korrekta bedömningar. Vidare leder detta till att revisorns och företagets tycke ställs mot varandra.

5.2.4 Efterlevnad av IASB:s föreställningsram: begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet

Begriplighet

Att ett nytt regelverk börjar gälla inom redovisningsområdet behöver inte betyda att det påverkar hur informationen presenteras. Visserligen är det nytt både för de som skapar finansiella rapporter som det är för användaren av rapporter. IASB utgår, som tidigare nämnts, ifrån att läsaren av rapporter ska ha någon form av förkunskap inom området. Det innebär att, det nu i begynnelsen, kan brista på detta område. Visserligen har berörda varit införstådda med lagändringen och bör ha förberett sig för IFRS 3. Ifall vi utgår ifrån att användaren av finansiella rapporter har en förkunskap inom området kan problem ändå uppstå beträffande begriplighet.

Då alla noterade bolag ska tillämpa IFRS 3 innebär inte detta automatiskt att dessa bolag presenterar sin information på likartat sett. Få företag har egentligen sett hur andra företag presenterar sin information. Här finns det variationer på hur likartad information presenteras och förvirring kan skapas. Detta innebär nog inte att rapporterna blivit mindre begripliga, men kan innebära att de blir svårtolkade för marknaden.

Företagen ska presentera jämförelser mellan föregående period och aktuell period avseende resultat- och balansräkning. Vidare ska en uppställning göras för att effekterna av övergången till IFRS 3 ska framhävas. Detta gör att det blir enklare för den som granskar och använder sig av rapporterna. Vi anser att detta ökar begripligheten. Främst för att det framgår vad effekten blev på grund av övergången, vilket gör att det blir lättare att följa.

Viktigt i dessa sammanhang är att företagen inte utelämnar någon information som kan anses relevant. Så länge företagen inte gör detta är det alltid i slutändan upp till marknaden att sätta sig in i informationen och ta den till sig.

Relevans

En förutsättning för det som presenteras i rapporterna är att den är relevant. Relevant blir den ifall marknaden kan använda den för sina analyser och beslut. Då blir det också i någon form viktigt att informationen är begriplig. Marknaden använder den finansiella informationen för att kunna göra analyser av framtiden men även se trender från tidigare. Med avseende på goodwill, som genomgår en värderingsprocess blir det viktigt att så mycket information som möjligt framkommer i rapporterna, vilket är relevant för besluten. Värderingsprocessen bygger, som tidigare nämnts, på bedömningar och antaganden. Vidare är förfarandet komplext. Det gör att dessa uppskattningar och bedömningar i värderingsprocessen kan påverka besluten genom användandet av finansiella rapporter. Då denna process visserligen är konkret men bygger på bedömningar kan inget perfekt beslut göras. Med perfekt menar vi att det inte förekommer någon felmarginal i beslutet. Informationen kring värderingen av

goodwill måste återges och är väsentlig men kan aldrig var konkret. Snarare är informationen godtycklig.

Även de marknadsrelaterade nackdelarna som revisor A nämner påverkar relevansen. Då ett företagsförvärv genomförs och eventuell goodwill uppstår finns det uppskattningar i de prognoser som görs. Brister dessa skattningar försvårar det beslutsfattandet.

I IFRS 3 är det ett ökat krav på upplysning och dokumentation enligt revisor B. Det för med sig att mer information ges till marknaden än tidigare, vilket skapar en bättre insyn. Trots att det är svårt ska goodwill värderas till verkligt värde vilket medför att det är bättre förankrat till verkligheten. Bara för att värderingsprocessen blivit mer konkret innebär det inte att informationen som återges kring denna blivit mindre godtyckligt. Eftersom marknaden har mer information angående värderingen av goodwill och själva kan göra rimliga bedömningar och skattningar av verkligheten kan de kritiskt granska företagens prognoser och finansiella rapporter. Detta medför att marknaden själv kan minska godtyckligheten i informationen. Vi anser att om användaren av finansiella rapporter vill kan relevansen öka vad beträffar värderingen av goodwill.

Tillförlitlighet

Det ligger på företagens ansvar att värdera och redovisa goodwill. Vare sig det är företagen själva eller inhyrda konsulter som utför värderingen. Oavsett vem som genomför värderingen innebär den en rad skattningar och bedömningar. Viktigt i sammanhanget är att den som utför värderingen mäter det han avser att mäta. Vidare att han förhåller sig neutral till informationen samt gör sina bedömningar med iakttagande av försiktighet. Dessutom att han gör det fullständigt utan att utelämna information. För att tillförlitligheten ska ha höjts krävs att ovan beskrivna kriterier upprätthålls.

De problem vi kan se är främst kopplade till värderingsprocessen. Enbart eftersom den grundar sig på en rad bedömningar. Den som genomför impairmenttestet får inte färgas av den information han använder, det vill säga justera den så att den återger eventuella förhoppningar. Det kan innebära att han i slutändan inte mäter det som avses samt att fullständig information uteblir. Vidare att utövaren beaktar rimlig försiktighet enligt försiktighetsprincipen. Den är fortfarande giltig enligt IASB då de anser den kvalitetshöjande.

Detta problem kan te sig olika beroende på vem som utför testet. Skillnaden visar sig genom att testet utförs av företagen eller inhyrda konsulter. Inhyrda konsulter kan förhålla sig oberoende och bör ha en högre kompetens inom området. Detta bör skapa en viss legitimitet i värderingen för marknaden. Visserligen kan ovan nämnda diskussion minska legitimiteten då företagen inte ger fullständig information till konsulterna, ifall de tror det kan påverka företaget negativt. Vidare kan en konsult alltid ifrågasätta företagets uppgifter, men å andra sidan känner företagen sig själva bäst. Det för med sig att det kan tyckas vara lämpligt att företagen utför testet själv. De problemen som då uppstår är att det kan ifrågasättas ifall företagen förhåller sig neutrala, men med erfarenheten följer bättre bedömningar vid värdering av goodwill.

Vi anser att IFRS 3 har gjort värdering av goodwill mer konkret i och med utförandet men att det fortfarande är godtyckligt i bedömningarna. Vi ser inte att värderingen kan bli perfekt men att det blir mer förankrat i verkligheten. Det för med sig att nu gällande lag mäter det den avser att mäta bättre än tidigare, det vill säga värdet på goodwill.

Jämförbarhet

Den ökade harmonisering inom europeiska unionen är påtaglig inte minst då vi nu även fått ett internationellt regelverk, IFRS. Våra respondenter följer och tillämpar IFRS. Företag B var ett av de företag som ansåg detta internationella regelverk som positivt för det ansågs förenkla situationen. Alla noterade bolag ska tillämpa denna lag. Visserligen kan där finnas nationella skillnader vad avser tillämpningen av IFRS. Det kan vara vissa undantagsregler inom vissa områden. Dock ser vi inga inom goodwill i Sverige.

Alla våra respondenter tillämpar impairmenttest för deras värdering av goodwill. Vidare använder de detta test konsekvent, från period till period. Detta medför att där i detta sammanhang inte är några skillnader företagen emellan. Visserligen är det inte förbjudet att ändra redovisningsmetod bara det meddelas därom. För värderingen av goodwill är trots allt impairmenttest det vanliga sättet. Iakttagelsen om konsekvent metod för värdering av goodwill är viktig då jämförelse över tiden ska göras.

Vi anser att jämförbarheten avsevärt ökat på grund av införandet av IFRS 3. Framst för att det nu är ett internationellt regelverk. Detta medför att möjligheterna till jämförelser utvidgats inte bara nationellt utan internationellt. Enligt vår analys underlättar IFRS 3 för företag att göra jämförelser mellan länders och företags finansiella rapporter.

En förutsättning för att kvaliteten på de finansiella rapporterna ska ha höjts, vad avser jämförbarhet, är att jämförelser över tiden ska vara möjligt. Avseende goodwill är det egentligen enbart ett sätt som kan tillämpas vid värderingen av den. I detta avseende anser vi att jämförbarheten ökat ytterligare då detta möjliggör jämförelser över tiden.

6 Avslutande diskussion

I detta sista kapitel kommer vi att avsluta med en sammanfattning av vad vi har kommit fram till. De viktigaste aspekterna kommer att lyftas fram och knyts an till problemformuleringen och syftet. Vi gör även en redogörelse för de problemområden som vi har hittat och anser vara intressanta för vidare studier.

6.1 Sammanfattande slutsatser

I analysen framhävs det att de nya värderingsreglerna leder till en mer subjektiv bedömning och en mer korrekt värdering av goodwill. Detta resulterar i en förbättrad rättvisande bild för värdet på goodwill, vilket är en styrka för det nya regelverket.

Enligt analysen kan vi dra slutsatsen att anpassningen till IFRS 3 har varit relativt oproblematiske, men trots detta uppstår vissa svårigheter. I analysen redogör vi för den värdenedgångsprövning som måste göras årligen, vilken är mer komplicerad än föregående värderingssätt. Den komplexa värderingen är resurskrävande då den leder till mer administrativt arbete. På grund av att företagen inte har tillräckligt med kunskap om hur tillämpningen av den nya lagen ska göras tvingas de hyra in kompetens utifrån. Denna problematik tror vi endast kommer att yttra sig i inledningsskedet av övergångsperioden till IFRS 3. På längre sikt tror vi att företagen kommer att få ökade kunskap om den nya lagen och klara av att utföra värdenedgångsprövningarna på egen hand.

Ytterligare en svårighet som uppstår för företagen är att de inhyrda konsulterna som ska utföra värdenedgångsprövningen av goodwill inte får fullständiga uppgifter. På grund av detta uppstår svårigheter för dem att göra korrekta värderingar. Slutsatsen som vi kan dra utifrån analysen av detta är att goodwillposten kan komma att värderas felaktigt.

Vi har inte kunnat se några direkta effekter på fallföretagens resultat- och balansräkningar. Dock tror vi att detta beror på att de varit för få till antalet. Däremot indikerar vår gjorda analys på att det uppstår generella effekter på noterade bolag i och med införandet av IFRS 3.

I analysen kan man utläsa att det införda kravet på årlig värdenedgångsprövning av goodwill har resultatpåverkan. Utifrån vår analys av detta kan vi konstatera att beroende på om nedskrivningen är högre eller lägre än de tidigare planmässiga avskrivningarna kommer resultatet att påverkas antingen negativt eller positivt. I förlängningen tror vi att skillnaden på resultaten vid jämförelsen mellan det föregående och nuvarande regelverket kommer att bli mindre betydande. De genomsnittliga resultaten enligt IFRS 3 kommer inte att skilja sig stort jämfört med användningen av tidigare värderingsmetod. På sikt tror vi att resultaten kommer att hamna på en nivå som avspeglar de båda regelverken.

Analysen antyder att de nya värderingsreglerna för immateriella tillgångar leder till ökad identifiering av dem. Av analysen framgår det att tillgångarna blir mer relaterade till verkligheten, inte minst värdet på goodwill. Kontentan av detta är således att de immateriella tillgångarnas sammanlagda värde inte påverkas av det nya värderingssättet, utan att det endast är sammansättningen av dem som ändras. På så vis får man se det som att balansräkningen blivit tydligare i sin uppställningsform. Sammanfattningsvis anser vi att de nya reglerna för värderingen av goodwill leder till att det blir enklare att förstå dess värde.

IFRS 3:s värderingsregler för goodwill innebär att de immateriella tillgångarna måste urskiljas och specificeras tydligare än tidigare. Ur vår gjorda analys av detta kan vi dra slutsatsen att ökade upplysningskrav för företagen uppstår. Detta skapar en förbättrad insyn i företagen som därigenom förstärker den interna och externa kontrollen. Konsekvensen blir att marknaden får mer information om de noterade bolagen, vilket i sin tur kan leda till en effektivare marknad.

Efterlevnad av IASB:s föreställningsram

Syftet med IASB:s föreställningsram är att vara en vägledning för till exempel företag och revisorer när de presenterar redovisningsinformation. Kvaliteten på redovisningsinformation bygger på fyra olika kvalitetskriterier, *begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet*. Föreställningsramen har varit en vägledning för IASB när det arbetat fram IFRS. Deras förhoppning har varit att kvaliteten bibehållits. Har kvaliteten då bibehållits i och med införandet av IFRS vad avser värdering av goodwill?

Vi har försökt analysera huruvida kvaliteten bibehållits eller inte vid värdering av goodwill. Detta har vi gjort genom att skönja de förändringar inom områdena för de fyra kvalitetskriterierna vid värdering av goodwill.

Mycket i vår analys har begränsats av den tidsaspekt som spelar roll när vi analyserar denna förändring. Vad avser begripligheten och relevansen kan vi i nuläget inte dra några generella slutsatser kring huruvida de ökat eller minskat. Den slutsats vi kan dra är att med tiden kommer det visa sig ifall marknaden, det vill säga de som använder sig av finansiella rapporter, uppfattar informationen som företagen avser att presentera. Vidare ifall användarna av finansiella rapporter anser informationen som relevant eller ifall de tillämpar egna bedömningar.

Vi anser ändå att kvaliteten bibehållits i kriterierna begriplighet och relevans i och med införandet av IFRS 3 avseende värderingen av goodwill. Eftersom fullständig information ska presenteras av företagen och det ligger på användarens ansvar att ta den till sig anser vi att den är begriplig och relevant så fort den används.

Vad avser tillförlitlighet inger det en del krav på den som utför värderingen av goodwill. Personen bör ha viss erfarenhet samt kompetens för att tillförlitligheten ska vara hög. Nu gällande lag är relativt ny och medför en rad nya moment i värderingsarbetet. I analysen kom vi fram till att IFRS 3 har skapat förutsättningar till högre kvalitet såvida värderingsarbetet blir mindre godtyckligt vad avser bedömningarna. Då företag och revisorer kommer skapa sig

erfarenhet och kompetens för dessa moment kan vi dra slutsatsen att det kommer minska godtyckligheten till en viss gräns. I framtiden, när IFRS 3 blir mer inarbetad, medför detta att tillförlitligheten ökar i takt med att företagens och revisorernas erfarenhet och kompetens ökar.

Införandet av IFRS har enligt oss bidragit med att jämförbarheten avsevärt ökat vad avser värdering av goodwill. Ökningen är påtaglig då vi nu har ett internationellt regelverk samt mer konkret värderingsregel. Då jämförbarheten mellan länder och företag ökat drar vi slutsatsen att till exempel svenska företag har större möjlighet att söka sig ut på internationella marknader jämfört med tidigare. Vi ser det som om den potentiella marknaden för företag har vidgats. Längre fram i tiden kan marknaden även jämföra historiska data utifrån de finansiella rapporterna som upprättats enligt IFRS. Detta möjliggör även att jämförelser över tiden på internationell nivå vidgas, vilket höjer kvaliteten ytterligare.

6.2 Förslag till fortsatt forskning

Under arbetets gång har vi insett att övergången till IFRS 3 inte varit helt oproblematiske. Företagen har ännu inte tillräckligt med kunskap att tillämpa lagen fullt ut. Därför tycker vi att det vore intressant och undersöka hur detta kommer att utvecklas under de kommande åren. Vi tror att det nya regelverket kan skapa oro för företagen och leda till att de inväntar andra aktörers agerande innan de själva vågar göra förvärv. Därför skulle det förslagsvis vara intressant att undersöka om de noterade företagens inställning till att göra förvärv har påverkats av den nya lagen och i så fall hur. Vidare för oss detta resonemang in på huruvida företagen fortfarande förvärvar lika aktivt som innan lagändringen. Ett nytt undersökningsområde blir således om bolagens företagsförvärv minskat eller ökat under de inledande åren efter införandet av IFRS 3 och vidare utreda vad denna möjliga förändring beror på.

Källförteckning

Publicerade källor

Lagtext

Kommissionens förordning (EG) nr 2236/2004 av den 29 december 2004.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder.

Offentligt tryck

Statens Offentliga Utredningar, SOU 2003:71.

Böcker

Andersson, Ib (1998) *Den uppenbara verkligheten*. Lund: Studentlitteratur.

Artsberg, Kristina (2005) *Redovisningsteori – policy och praxis*. Malmö: Liber ekonomi.

Bryman, Alan & Bell, Emma (2005) *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Slovenien: Liber AB.

FARs Samlingsvolym 2005 del I, Avesta: Far förlag.

Jacobsen, Dag Ingvar (2002) *Vad, hur och varför?* Lund: Studentlitteratur.

Lundahl, Ulf & Skärvad, Per-Hugo (1999) *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. Lund: Studentlitteratur.

Nobes, Christopher & Parker, Robert (2004) *Comparative international accounting*. England: Prentice Hall.

Rienecker, Lotta & Jørgensen, Peter Stray (2002) *Att skriva en bra uppsats*. Lund: Liber AB.

Företagsinterna källor

Interimrapport (2005). Rapport från Anoto Group AB.

Nya internationella regler för redovisning av företagsförvärv (2005). Broschyr från Deloitte & Touche AB.

Skillnader mellan IFRS och RR i tabellform (2005). Kompendie från Ernst & Young.

Årsredovisning (2004). Anoto Group AB.

Muntliga källor

Anonym person, redovisningsansvarig, anonymt företag. Telefonintervju den 16 december 2005.

Carlsson, Jörgen, redovisningschef, Aspiro AB. Personlig intervju den 22 december 2005.

Gunnarsson, Peter, auktoriserad revisor, Ernst & Young. Personlig intervju den 19 december.

Nilsson, Sven-Arne, ekonomie doktor, Deloitte & Touche AB. Intervju via e-post den 14 december 2005.

Sundell, Johan, ekonomichef, Anoto AB. Personlig intervju den 12 december 2005.

Svensson, Thomas, rådgivare, Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Personlig intervju den 15 december 2005.

Elektroniska källor

Aspiro AB:s delårsrapport för januari-september 2005,
[http://www.aspiro.se/upload/PDFer/Aspiro%20AB%20\(Publ\)%20delårsrapport%20january%20-%20september%202005.pdf](http://www.aspiro.se/upload/PDFer/Aspiro%20AB%20(Publ)%20delårsrapport%20january%20-%20september%202005.pdf), 5 december 2005.

Aspiro AB:s årsredovisning 2004,
http://www.aspiro.se/upload/PDFer/Aspiro_arsredovisning_2004.pdf, 5 december 2005.

Deloitte & Touche AB (2005) Nya internationella regler för redovisning av företagsförvärv. En guide till IFRS 3, 5 januari 2006
http://news.deloitte.se/material/Guide_IFRS3.pdf

IASB (2001) *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter*, 25 november 2005
http://www.eu.int/comm/internal_market/accounting/docs/ias/200311-comments/ias-200311-comments_sv.pdf

Uppsats från Handelshögskolan, Göteborg,
<http://www.handels.gu.se/epc/archive/00004289/01/04-05113D.pdf>, 24 november 2005.

Bilaga 1

Intervjufrågor till företag

1. Vill du kort beskriva företagsverksamheten?
2. Vad är din position och arbetsuppgifter inom företaget?
3. Vad anser Ni vara de största skillnaderna i de nya reglerna gällande goodwill?
4. Vilka fördelar medför de nya värderingsreglerna gällande goodwill?
5. Vilka nackdelar medför de nya värderingsreglerna gällande goodwill?
6. Hur har IFRS regler avseende goodwill påverkat resultatet och balansräkningen?
7. Uppstår det några svårigheter eller problem vid värderingen av goodwill till verkligt värde?
8. Hur görs testen för nedskrivning av goodwill, vilken metod tillämpas?
 - Ändras metoden för varje nedskrivningstest?
9. Tillämpar hela koncernen samma metoder för nedskrivningstest eller skiljer de sig åt?
10. Innebär nedskrivningarna av goodwill att ni betalat ett överpris vid förvärven?
11. Ansågs priset i efterhand rättvisande?
12. Hur påverkas den rättvisande bilden, tror ni att införandet av IFRS har förbättrat eller försämrat företags möjlighet att ge en rättvisande bild, med avseende på goodwill?
13. Har det uppstått några problem i och med införandet av IFRS?
 - Vilka problem?
 - Hur löste ni dem?

Bilaga 2

Intervjufrågor till revisorer

1. Vill du kort beskriva företagsverksamheten?
2. Vad är din position och arbetsuppgifter inom företaget?
3. Vad anser Ni vara de största skillnaderna i de nya reglerna gällande goodwill?
4. Vilka fördelar medför de nya värderingsreglerna gällande goodwill?
5. Vilka nackdelar medför de nya värderingsreglerna gällande goodwill?
6. Vilka problem anser Ni vara de största för företagen i och med övergången till IFRS värderingsregler för goodwill?
7. Vad får de nya reglerna för goodwill för effekt på redovisningen i allmänhet?
8. Hur avgör Ni om ned- och uppskrivning av goodwill är befogad?
9. Hur har revisorns roll vid redovisningen av goodwill påverkats?
10. Vilka revisionsproblem uppstår för Er som revisor vid granskning av företags nedskrivningar av goodwill?
11. Anser Ni att IASB:s nya regelsystem (IFRS) är väl förankrat i deras föreställningsram?
12. Anser Ni att kvalitetskriterierna *relevans*, *tillförlitlighet*, *begriplighet* och *jämförbarhet* i IASB:s föreställningsram efterlevs av företag lika väl som tidigare?
13. Hur påverkas den rättvisande bilden, tror ni att införandet av IFRS har förbättrat eller försämrat företags möjlighet att ge en rättvisande bild, med avseende på goodwill?
14. Har det uppstått några problem i och med införandet av IFRS?
 - Vilka problem?
 - Hur löstes dem?